



# *Finansijska tržišta*

*Zbirka zadataka sa rješenjima*

Banjalučka berza  
septembar 2018.



Zbirka zadataka sa rješenjima  
iz Finansijskih tržišta



## *Poglavlje 1*

### FINANSIJSKA TRŽIŠTA

1. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) komercijalni zapis je vlasnička hartija od vrijednosti,
- b) emitent obveznice je dužan isplatiti vlasniku dividendu o roku dospijea,
- c) na primarnom tržištu izdavalac hartije od vrijednosti vrši prikupljanje finansijskih sredstava,
- d) finansijska tržišta doprinose privrednom razvoju jedne zemlje, kroz povezivanje ponude i tražnje finansijskih instrumenata,
- e) vlasništvo nad hartijama od vrijednosti se evidentira na berzi.

2. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:

- a) *berzanski indeksi pokazuju tendenciju kretanja cijena hartija od vrijednosti koje čine indeks,*
- b) *na finansijskom tržištu Bosne i Hercegovine postoji samo jedna berza,*
- c) *berzanski indeks Republike Srpske (BIRS) čini 20 najvećih obveznica listiranih na Banjalučkoj berzi,*
- d) *rad Banjalučke berze nadzire Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske.*

- 1. a) i b).
- 2. a) i c).
- 3. b) i c).
- 4. a) i d).

3. Ako želite da prodate obveznicu „X“ prije roka dospijea, učinićete to na:

- a) primarnom tržištu,
- b) sekundarnom tržištu.

4. Saša je dao nalog za kupovinu 800 akcija kompanije „XY“ po cijeni od 1,48 KM. Petar želi da kupi 300 akcija iste kompanije po cijeni od 1,47 KM, a Nikola želi da kupi 500 akcija po cijeni 1,46 KM. S druge strane, Ivan prodaje 500 akcija kompanije „XY“ po cijeni 1,47 KM. Marko želi da proda 200 tih akcija po 1,46 KM, a Bojana želi da proda 200 akcija po 1,48 KM. Ako pretpostavimo da su to jedini kupovni i prodajni nalozi tog dana, po kojoj cijeni će se sklopiti posao? *Obrazložite odgovor!*

5. Zaokružite netačan odgovor:

- a) tržišta bikova karakteriše duži period u kojem padaju cijene hartija od vrijednosti,
- b) opadajuća tržišta se još nazivaju i „tržišta medvjeda“,
- c) na tržištu bikova je veći broj „optimističnih“ od broja „pesimističnih“ investitora.

6. Ana je dala nalog za kupovinu 500 akcija kompanije „A“ po cijeni od 1,50 KM. Marko želi da kupi 200 akcija iste kompanije po cijeni od 1,60 KM, a Jovan kupuje 100 akcija po cijeni od 1,20 KM. Ivana prodaje 200 akcija kompanije „A“ po cijeni od 1,30 KM. Darko nudi na prodaju 350 akcija iste kompanije po cijeni od 1,29 KM, a Slađana prodaje 100 akcija po cijeni od 1,40 KM.

Na osnovu prethodnih podataka napisati koja je najbolja kupovna, a koja najbolja prodajna cijena. Kako se naziva razlika između najbolje kupovne i najbolje prodajne cijene?

7. U zavisnosti od ročnosti finansijskih instrumenata kojima se trguje, tržišta se dijele na: \_\_\_\_\_.

6

8. Proizvodno preduzeće Vitaminka a.d. Banja Luka ima 36.393.871 emitovanih akcija. Posljednja tržišna cijena akcija Vitaminke iznosi 0,196 KM. Kolika je tržišna kapitalizacija ovog akcionarskog društva?

9. Jovana je dala nalog za kupovinu 200 akcija preduzeća „Profit“ po cijeni od 1,20 KM. Milan kupuje 200 akcija istog preduzeća po cijeni 1,10 KM, dok Ivana želi da kupi 200 akcija po cijeni od 1 KM. Nikola je spreman da plati 50 akcija tog preduzeća po cijeni od 0,98 KM. S druge strane, Slaviša prodaje 400 akcija preduzeća „Profit“ po cijeni od 0,97 KM, a Zorica 200 akcija po cijeni od 0,98 KM po akciji. Darko prodaje 50 akcija po cijeni od 1 KM, dok Dragana nudi na prodaju 50 akcija po cijeni 1,10 KM. Ako pretpostavimo da su to jedini prodajni i kupovni nalozi tog dana trgovanja, po kojoj cijeni će se sklopiti poslovi? *Obrazložite odgovor!*

10. Investitori koji žele da kupuju hartije od vrijednosti na berzi, uplatiće novac na račun kod:

- a) berze,
- b) brokerske kuće.

11. Koja su od navedenih tržišta finansijska tržišta?

- a) tržište deviza,
- b) tržište roba (*npr. nafte, zlata*),
- c) tržište novca,
- d) tržište hartija od vrijednosti.

12. Adrijana je dala nalog za prodaju 150 akcija preduzeća "A" po cijeni od 1,99 KM. Jovan kupuje 100 akcija istog preduzeća po cijeni 2,01 KM, dok Slavica želi da proda 100 akcija po cijeni od 1,98 KM. Zoran je spreman da plati 150 akcija tog preduzeća po cijeni od 2,02 KM. Ako pretpostavimo da su to jedini prodajni i kupovni nalozi tog dana trgovanja, po kojoj cijeni će se sklopiti poslovi? *Obrazložite odgovor!*

13. Zaokružite tačne odgovore:

- a) na sekundarnim tržištima prikupljaju se sredstva za finansiranje razvoja preduzeća emitovanjem hartija od vrijednosti,
- b) sekundarna tržišta osiguravaju likvidnost hartija od vrijednosti,
- c) sekundarna tržišta imaju značajnu ulogu u vrednovanju finansijskih instrumenata,
- d) primarna tržišta su dinamičnija od sekundarnih tržišta.

14. Dopolnite sljedeću rečenicu:

\_\_\_\_\_ nadležna je za regulaciju tržišta hartija od vrijednosti, registraciju hartija od vrijednosti vrši \_\_\_\_\_, dok se trgovanje hartijama od vrijednosti u Republici Srpskoj organizuje na \_\_\_\_\_.

15. Izvod o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti možete dobiti od:

- a) Banjalučke berze,
- b) Centralnog registra hartija od vrijednosti,
- c) Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske.

16. Ukoliko želite da kupite akcije na Banjalučkoj berzi treba da se obratite:

- a) preduzeću čije akcije želite da kupite,
- b) Banjalučkoj berzi,
- c) Komisiji za hartije od vrijednosti Republike Srpske,
- d) Centralnom registru hartija od vrijednosti,
- e) brokerskoj kući.

17. Ukoliko želite da prodate akcije preduzeća potrebno je:

- a) dobiti saglasnost od preduzeća čije akcije želite da prodate,
- b) dobiti odobrenje Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske,
- c) dati prodajni nalog brokeru,
- d) prethodno sklopiti kupoprodajni ugovor sa kupcem akcija, a potom se obratiti Banjalučkoj berzi.

18. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) DAX indeks prikazuje kretanje cijena akcija na Londonskoj berzi,
- b) DOW JONES indeks prikazuje kretanje cijena akcija na Njujorškoj berzi,
- c) FTSE 100 indeks prikazuje kretanje cijena akcija na Frankfurtskoj berzi,
- d) BIRS indeks prikazuje kretanje cijena akcija na Banjalučkoj berzi,
- e) Nikkei 225 je indeks Tokijske berze.

19. Ukoliko želite da se informišete o cijenama pojedinačnih hartija od vrijednosti sa prethodnog dana trgovanja poslužit ćete se:

- a) promjenom vrijednosti berzanskog indeksa,
- b) kursnom listom koju objavljuje berza,
- c) izvodom o stanju na vlasničkom računu koji izdaje Centralni registar hartija od vrijednosti.

20. Zaokružite tačan odgovor:

Ukoliko su dva klijenta dala kupovni nalog sa istom cijenom za akcije Telekoma Srpske, prioritet prilikom izvršavanja naloga na berzi će imati:

- a) nalog klijenta koji je prije dao nalog brokerskoj kući,
- b) nalog klijenta koji kupuje veću količinu,
- c) nalog klijenta koji je posredstvom te brokerske kuće ranije kupovao akcije Telekoma Srpske,
- d) nalog klijenta koji je vlasnik većeg broja akcija Telekoma Srpske.

21. Zaokružite tačan odgovor:

Kada prodaje hartije od vrijednosti na berzi:

- a) prodavac zna ko je kupac hartije od vrijednosti,
- b) prodavac će biti obaviješten ko je kupac njegovih hartija od vrijednosti,
- c) prodavac ne zna ko je kupac hartija od vrijednosti,
- d) prodavac zna preko koje brokerske kuće je kupac kupio hartije od vrijednosti.

**22. Zaokružite tačan odgovor:**

Kada prodavac proda akcije na berzi, novac će dobiti na račun u banci:

- a) direktno od kupca akcija,
- b) od preduzeća čije akcije je prodao,
- c) od brokerske kuće putem koje je prodao akcije na berzi,
- d) od berze na kojoj je sklopljen posao.

**23. Zaokružite tačan odgovor:**

- a) najveći broj građana Republike Srpske je u procesu privatizacije uložio vaučere u privatizacione investicione fondove,
- b) najveći broj građana Republike Srpske je u procesu privatizacije uložio vaučere direktno u preko 800 preduzeća,
- c) najveći broj građana Republike Srpske je u procesu privatizacije uložio vaučere direktno u banke i osiguravajuće kuće.

**24. Zaokružite tačne tvrdnje:**

- a) samo akcije su u elektronskoj (nematerijalnoj) formi u Republici Srpskoj,
- b) samo obveznice su u elektronskoj (nematerijalnoj) formi u Republici Srpskoj,
- c) akcije i obveznice su u elektronskoj (nematerijalnoj) formi u Republici Srpskoj,
- d) vlasništvo nad akcijama se vodi u elektronskom zapisu u računarima Centralnog registra hartija od vrijednosti.

**25. Zaokružite netačne tvrdnje:**

- a) berza segmentira svoje tržište na koje uvrštava različite hartije od vrijednosti,
- b) berza nema informacije o identitetu kupaca i prodavaca hartija od vrijednosti,
- c) berza prima naloge klijenata za kupovinu i prodaju i iste izvršava povezujući ponudu i tražnju,
- d) berza računa indekse,
- e) berza obavještava kupce i prodavce o poslovima koje su zaključili na berzi.

**26. Broker koji zastupa Slavišu je unio prodajni nalog za 300 akcija preduzeća "A" po cijeni od 1,99 KM u berzanski sistem trgovanja. Nakon toga, broker koji zastupa Maju unosi kupovni nalog za 150 akcija istog preduzeća po cijeni 2,01 KM. Broker koji zastupa Branka unosi prodajni nalog za 100 akcija po cijeni od 1,98 KM. Zatim, broker koji zastupa Bojanu unosi kupovni nalog za 200 akcija tog preduzeća po cijeni od 2,02 KM. Tržište je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. Koji poslovi su zaključeni i koliko je ukupno protrgovano akcija preduzeća A?**

27. Broker koji zastupa Marka je unio kupovni nalog za 200 akcija preduzeća "P" po cijeni od 2,00 KM u berzanski sistem trgovanja. Nakon toga, broker koji zastupa Draganu unosi prodajni nalog za 250 akcija istog preduzeća po cijeni 2,01 KM. Broker koji zastupa Milana unosi prodajni nalog za 100 akcija po cijeni od 1,99 KM. Zatim, broker koji zastupa Dijanu unosi kupovni nalog za 200 akcija tog preduzeća po cijeni od 2,02 KM. Tržište je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. Koji poslovi su zaključeni i koliko je ukupno protrgovano akcija preduzeća A? Koliko će novca dobiti Milan ako će broker naplatiti brokersku proviziju od 1,2%?
28. Silvana je dala nalog za kupovinu 200 akcija kompanije „Profit“ po cijeni od 2,02 KM. Darko prodaje 400 akcija te iste kompanije po cijeni 1,97 KM. Dragana kupuje 200 akcija kompanije „Profit“ po cijeni od 2,01 KM, a Slaviša želi da proda 200 akcija po cijeni od 1,98 KM. Igor je spreman da plati 50 akcija po cijeni od 1,98 KM. Ljubica prodaje 80 akcija po cijeni od 2,00 KM, a Jovana kupuje 200 akcija po cijeni od 2,00 KM. Boris nudi na prodaju 50 akcija po cijeni od 2,01 KM. Ako pretpostavimo da su to jedini kupovni i prodajni nalozi tog dana trgovanja, po kojoj jedinstvenoj cijeni će se sklopiti poslovi? Obrazložite rješenje!
29. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:
- berza računa indekse.*
  - berza zna ko su kupci i prodavci hartija od vrijednosti.*
  - vlasništvo nad hartijama od vrijednosti vodi se na berzi.*
  - najveći broj građana je u postupku privatizacije uložio vaučere u privatizacione investicione fondove.*
  - berza objavljuje kursne liste svakog radnog dana.*
  - BIRS je indeks koji pokazuje kretanje cijena investicionih fondova.*

#### Odgovori:

- a), e) i f).
  - b), e) i f).
  - d) i e).
  - a), d) i e).
  - c), d), e) i f).
30. Ukoliko date nalog za prodaju akcija iz vašeg portfelja na Banjalučkoj berzi i nalog se realizuje isti dan, novac će vam biti uplaćen na račun:
- za tri radna dana,
  - sljedeći radni dan,
  - nakon što uputite zahtjev Centralnom registru hartija od vrijednosti da izvrši prenos vlasništva.

31. Broker koji zastupa Nemanju unio je kupovni nalog za 500 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 3,00 KM u berzanski sistem trgovanja. Nakon toga, broker koji zastupa Davora unosi kupovni nalog za 200 akcija istog preduzeća po cijeni od 2,99 KM. Broker koji zastupa Nikolu unosi prodajni nalog za 550 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 2,99 KM. Zatim, broker koji zastupa Anu unosi prodajni nalog za 300 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 3,01 KM, a potom broker koji zastupa Brankicu unosi kupovni nalog za 100 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 3,02. Tržište je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. Koliko je protrgovano akcija preduzeća „A“? Koliko novca će dobiti Nikola, ako broker naplaćuje proviziju u iznosu od 1%?
32. Unos kupovnih i prodajnih naloga u berzanski sistem trgovanja vrše \_\_\_\_\_ na osnovu dozvole koju im izdaje:
- Centralni registar hartija od vrijednosti,
  - Ministarstvo finansija RS,
  - Komisija za hartije od vrijednosti RS.
33. Tržište Banjalučke berze je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. U berzanskom sistemu trgovanja na tržištu je Marijin kupovni nalog za 500 akcija Telekoma Srpske po cijeni 1,60 KM po akciji. Broker koji zastupa Nemanju unosi kupovni nalog za 400 akcija Telekoma Srpske po cijeni od 1,59 KM. Zatim broker koji zastupa Borisa unosi prodajni nalog za 350 akcija po cijeni od 1,59 KM. Broker koji zastupa Draganu unosi kupovni nalog za 250 akcija po cijeni od 1,58 KM. Nakon toga broker koji zastupa Nevenu unosi prodajni nalog za 600 akcija Telekoma Srpske po cijeni od 1,58 KM. Koliko novca će dobiti Nevena nakon što plati brokersku proviziju u iznosu od 1% vrijednosti prodatih akcija?
34. Zaokružite tačnu tvrdnju:
- najveći broj akcionarskih društava u Republici Srpskoj je nastao inicijalnim javnim ponudama,
  - najveći broja akcionarskih društava u Republici Srpskoj je nastao u procesu privatizacije,
  - najveći broj akcionarskih društava u Republici Srpskoj je nastao transformacijom iz društava sa ograničenom odgovornošću u akcionarska društva.
35. Zaokružite tačnu tvrdnju:
- diverzifikacijom se povećava prinos od investiranja,
  - investitori koji žele trgovati na Banjalučkoj berzi trebaju potpisati ugovor sa brokerskom kućom i dati kupoprodajni nalog,
  - banke plaćaju višu pasivnu u odnosu na aktivnu kamatnu stopu.

36. Tržište Banjalučke berze je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. U berzanskom sistemu trgovanja na tržištu akcija Banjalučke pivare je Petrov prodajni nalog za 800 akcija po cijeni od 1,20 KM po akciji kojeg zastupa „Eurobroker“. Nakon toga „Advantis broker“ koji zastupa Milenu unosi prodajni nalog za 500 akcija Banjalučke pivare po cijeni od 1,10 KM. Zatim „Monet broker“ koji zastupa Jovana unosi kupovni nalog za 400 akcija Banjalučke pivare po cijeni od 1,05 KM. „Broker Nova“ koji zastupa Borisa unosi kupovni nalog za 300 akcija po cijeni od 1,20 KM. Nakon toga „Unikredit broker“ koji zastupa Ljubicu unosi kupovni nalog za 500 akcija Banjalučke pivare po cijeni od 1,25 KM. Koliko novca će dobiti Petar nakon što „Eurobrokeru“ plati brokersku proviziju koja je 1% vrijednosti prodatih akcija?

37. Zaokružite tačne tvrdnje:

- brokerske kuće su depozitne institucije koje od klijenata uzimaju depozite i investiraju ih po višim kamatnim stopama,
- kreditno poslovanja banaka se zasniva na razlici između aktivne i pasivne kamatne stope,
- ulaganje u otvorene investicione fondove se podstiče osiguranjem depozita do određenog iznosa,
- prodavac hartija od vrijednosti mora kod brokera deponovati novac prije prodaje hartija od vrijednosti,
- brokerske kuće koje investiraju vlastiti novac u hartije od vrijednosti obavljaju dilerske poslove.

38. Tržište Banjalučke berze je otvoreno i poslovi se sklapaju kontinuirano. U berzanskom sistemu trgovanja na tržištu obveznica Nove banke a.d. Banja Luka čija je nominalna vrijednost 1 KM je Sanjin prodajni nalog koji je unio „Monet broker“ za 5.000 obveznica po cijeni od 82. Nakon toga „Zepter broker“ koji zastupa Sašu unosi prodajni nalog za 3.000 obveznica Nove banke po cijeni od 80. Zatim „Eurobroker“ koji zastupa Borisa unosi kupovni nalog za 2.000 obveznica Nove banke po cijeni od 83. „Broker Nova“ koji zastupa Darka unosi kupovni nalog za 3.500 obveznica po cijeni od 82. Koliko novca će dobiti Sanja nakon što „Monet brokeru“ plati brokersku proviziju koja je 2% vrijednosti prodatih obveznica i ako je pripadajuća kamata 100 KM?

39. Zaokružite tačne tvrdnje:

- kada kupujete akcije nalog za kupovinu ćete dati Banjalučkoj berzi.
- kada želite potvrdu o vlasništvu hartija od vrijednosti obratit ćete se Centralnom registru hartija od vrijednosti.
- kada prodate obveznice na Banjalučkoj berzi brokeru plaćate brokersku proviziju.
- komisija za hartije od vrijednosti izdaje potvrde o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti.

40. Zaokružite tačne tvrdnje. Likvidno finansijsko tržište podrazumijeva:

- a) postojanje velikog broja aktivnih kupaca i prodavaca hartija od vrijednosti,
- b) veći broj emitovanih obveznica nego akcija,
- c) niske transakcione troškove.

41. Broker koji zastupa Tanju unio je kupovni nalog za 500 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 2,00 KM u berzanski sistem trgovanja. Nakon toga, broker koji zastupa Filipa unosi kupovni nalog za 300 akcija istog preduzeća po 1,99 KM. Broker koji zastupa Stefana unosi prodajni nalog za 600 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 1,99 KM. Zatim, broker koji zastupa Lanu unosi prodajni nalog za 300 akcija istog preduzeća po 2,01 KM, a broker koji zastupa Igora unosi kupovni nalog za 100 akcija istog preduzeća po 2,02 KM. Tržište je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. Koliko akcija preduzeća „A“ je protrgovano tog dana na berzi? Koliko novca će dobiti Stefan, ako mu broker naplati proviziju od 1%?

42. Broker koji zastupa Stefana unio je kupovni nalog za 500 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 4,00 KM u berzanski sistem trgovanja. Nakon toga, broker koji zastupa Davora unosi kupovni nalog za 200 akcija istog preduzeća po cijeni od 3,99 KM. Broker koji zastupa Nikolu unosi prodajni nalog za 550 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 3,99 KM. Zatim, broker koji zastupa Jelenu unosi prodajni nalog za 300 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 4,01 KM, a potom broker koji zastupa Biljanu unosi kupovni nalog za 100 akcija preduzeća „A“ po cijeni od 4,02 KM. Tržište je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. Koji poslovi su zaključeni? Koliko je protrgovano akcija preduzeća „A“? Koliko novca će dobiti Nikola, ako broker naplaćuje proviziju u iznosu od 1%?

43. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) kamatna stopa se izražava kao procenat od nominalne vrijednosti obveznice,
- b) diskontne obveznice se emituju po manjoj cijeni od nominalne vrijednosti,
- c) prinos do dospijeca na obveznice je uvijek jednak nominalnoj kamatnoj stopi,
- d) vlasnik redovnih akcija ima pravo na kamatnu stopu ukoliko je preduzeće ostvarilo neto dobitak.

44. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) nakon listiranja akcija na berzi preduzeća imaju obavezu da obavještavaju javnost o svom poslovanju,
- b) komisija za hartije od vrijednosti određuje akcije koje ulaze u sastav indeksa,
- c) penzijski fondovi mogu neograničeno ulagati novac u sve hartije od vrijednosti.

45. U Centralnom registru hartija od vrijednosti ispisuju se:

- a) knjige akcionara,
- b) kursne liste akcija i obveznica,
- c) izvještaji o vlasnicima obveznica.

46. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) redovan javni prihod države se povećava prikupljanjem novca emisijom trezorskih zapisa na berzi,
- b) diverzifikacijom ulaganja se povećava prinos svake pojedinačne hartije od vrijednosti u portfelju,
- c) pravo preče kupovine daje prednost postojećim akcionarima prilikom kupovine akcija u novim emisijama na primarnom tržištu,
- d) vlasnik redovnih akcija nekog preduzeća ima prioritet u podjeli likvidacione mase u odnosu na vlasnika obveznica tog preduzeća,
- e) za dva kupovna/prodajna naloga sa istim cijenama prednost ima onaj koji je ranije dostavljen brokeru,
- f) ako je zabilježena inflacija, nominalna stopa prinosa je veća od realne stope prinosa.

47. Jaka forma efikasnosti tvrdi da:

- a) na cijenu utiču sve informacije, javno objavljene i privatne, i da niko ne može ostvariti veće prinose,
- b) cijena odražava sve javno objavljene informacije,
- c) ne postoji odnos između prošlih i budućih cijena hartija od vrijednosti.

48. Uspješnost ulaganja u akcije zavisi od rizika sa kojima se preduzeće susreće. Preduzeća se susreću sa sljedeće 3 vrste rizika: \_\_\_\_\_ , \_\_\_\_\_ , \_\_\_\_\_ .

49. Tržište Banjalučke berze je otvoreno i poslovi se zaključuju kontinuirano. U berzanskom sistemu trgovanja na tržištu je Marijin kupovni nalog za 500 akcija Boksit a.d. Milići po cijeni 0,60 KM po akciji. Broker koji zastupa Nemanju unosi kupovni nalog za 400 akcija Boksit a.d. Milići po cijeni od 0,59 KM. Zatim broker koji zastupa Borisa unosi prodajni nalog za 350 akcija po cijeni od 0,59 KM. Broker koji zastupa Draganu unosi kupovni nalog za 250 akcija po cijeni od 0,58 KM. Nakon toga broker koji zastupa Nevenu unosi prodajni nalog za 600 akcija Boksit a.d. Milići po cijeni od 0,58 KM. Koliko novca će dobiti Nevena nakon što plati brokersku proviziju u iznosu od 1% vrijednosti prodatih akcija?

**50. Obveznice su:**

- a) vlasničke hartije od vrijednosti,
- b) dužničke hartije od vrijednosti,
- c) instrumenti tržišta novca.

**51. Zaokružite tačne odgovore:**

- a) smanjenje bankarske kamatne stope na štednju dovodi do većeg ulaganja u hartije od vrijednosti,
- b) što je veće učešće neke akcije u indeksu to će promjena cijene te akcije na berzi više uticati na promjenu vrijednosti indeksa,
- c) nakon procesa privatizacije građani Republike Srpske su dobili akcije i obveznice,
- d) zatvoreni investicioni fondovi ne smiju isplaćivati dividendu akcionarima,
- e) što je niži kreditni rejting neke države to je viša kamatna stopa koju ona mora platiti na zaduživanje,
- f) vlasnicima obveznica pripada kamata i kada emitent ostvari poslovni gubitak.

**Poglavlje 2**  
**UČESNICI NA TRŽIŠTU KAPITALA**

1. Zaokružite hartije od vrijednosti koje mogu emitovati banke:

- a) akcije,
- b) trezorski zapisi,
- c) obveznice,
- d) certifikati o depozitu,
- e) komercijalni zapisi.

2. Zaokružite načine na koje preduzeće može prikupiti dodatna sredstva:

- a) emisijom akcija,
- b) emisijom trezorskih zapisa,
- c) uzimanjem kredita,
- d) emisijom obveznica,
- e) prodajom akcija iz vlastitog portfelja.

3. Na bazi ponuđenih izvora sredstava, popuniti tabelu:

- a) emisija obveznica,
- b) emisija akcija,
- c) zadržana zarada,
- d) kredit komercijalne banke,
- e) udjeli osnivača preduzeća,
- f) zakonske i statutarne rezerve.

<i>Vlastita sredstva</i>	<i>Pozajmljena sredstva</i>

4. Zaokružite u kojim slučajevima preduzeće ne mora da vrati pribavljena sredstva prije eventualne likvidacije preduzeća:

- a) preduzeće je prikupilo sredstva emisijom akcija,
- b) preduzeće je prikupilo sredstva emisijom obveznica,
- c) preduzeće je uzelo kredit od banke,
- d) preduzeće je zadržalo dobit iz prethodne godine.

5. Zaokružite koji od navedenih koeficijenata predstavljaju pokazatelje efikasnosti poslovanja:

- a) koeficijent obrta ukupne imovine,
- b) koeficijent finansiranja,
- c) ekonomičnost finansiranja,
- d) koeficijent obrta potraživanja,
- e) koeficijent tekuće likvidnosti.

6. Prije javne ponude akcija svako preduzeće je dužno izraditi \_\_\_\_\_ ?

7. Preduzeće je emitovalo i prodalo 2.000 običnih akcija, koje su i uplaćene. Nominalna vrijednost jedne akcije je 10 KM. Preduzeće je prodalo akcije u javnoj ponudi po cijeni od 12 KM po akciji. Koje stavke aktive i pasive bilansa stanja su se promijenile i za koliko?

8. Dat je bilans stanja preduzeća „A“:

	<i>Iznos tekuće godine (KM)</i>	<i>Iznos prethodne godine (KM)</i>
<b>Aktiva</b>		
Stalna sredstva	17.453.500	16.586.471
Tekuća sredstva	9.483.568	9.456.852
<b>Poslovna aktiva</b>	<b>26.937.068</b>	<b>26.043.323</b>
<b>Pasiva</b>		
Kapital	9.500.123	9.400.526
Dugoročne obaveze	4.853.264	4.905.326
Kratkoročne obaveze	12.583.681	11.737.471
<b>Poslovna pasiva</b>	<b>26.937.068</b>	<b>26.043.323</b>

Zaokružite tačne odgovore:

- a) preduzeće ima prihvatljivu finansijsku stabilnost,
- b) preduzeće ima lošu finansijsku stabilnost,
- c) preduzeće je popravilo finansijsku stabilnost u odnosu na prethodnu godinu,
- d) preduzeće ima lošiju finansijsku stabilnost u odnosu na prethodnu godinu.

9. Zaokružite netačne odgovore:

- a) skupština akcionara je organ nadzora preduzeća,
- b) skupština akcionara je organ vlasnika preduzeća,
- c) akcijama zatvorenog akcionarskog društva se trguje na berzi,
- d) upravni odbor nadzire rad skupštine akcionarskog društva.

10. Prva prodaja akcija nekog preduzeća investitorima naziva se: \_\_\_\_\_ ?

11. Zaokružite tačne odgovore:  
Kupili ste obične akcije kompanije „A“. Kao akcionar imate pravo na:

- a) dividendu,
- b) periodične isplate kamate,
- c) pristup finansijskim izvještajima kompanije,
- d) glasanje na skupštini akcionara,
- e) isplatu nominalne vrijednosti o roku dospijeca.

12. Pretpostavimo da ste oročili u banci iznos od 1.000 KM na period od 5 godina uz kamatnu stopu od 6% na godišnjem nivou. Banka obračunava kamatu na godišnjem nivou po principu „kamata na kamatu“ (složeni kamatni račun). Za koliko će narasti vaš ulog nakon isteka štednje? Tabelarno prikažite novčani tok vaše štednje.

Godina	Početno stanje	Ulog	Ukupno	Kamata	Krajnje stanje
1					
2					
3					
4					
5					
Ukupno					

13. Brokerske kuće nemaju pravo da kupuju hartije od vrijednosti u svoje ime i za svoj račun. Ova tvrdnja je:

- a) tačna,
- b) netačna.

14. Zatvoreni investicioni fond „Invest“ ima u svom portfelju:  
 - 15.000 akcija kompanije „A“ čija je tržišna cijena 2,5 KM,  
 - 10.000 akcija kompanije „B“ čija je tržišna cijena 3,8 KM,  
 - 600.000 akcija kompanije „V“ čija je tržišna cijena 5,8 KM,  
 - 100.000 akcija kompanije „G“ čija je tržišna cijena 0,5 KM,  
 - 200.000 obveznica opštine „D“ čija je cijena 39.  
 (nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 KM ).

Kolika je tržišna vrijednost portfelja Fonda „Invest“?

15. Zaokružite tačne odgovore:

- a) neto vrijednost udjela se izračunava oduzimanjem ukupnih obaveza od aktive fonda i dijeljenjem dobijenog iznosa brojem udjela,
- b) ulaganjem vaučera u privatizacione investicione fondove građani su postali direktni vlasnici akcija iz portfelja fonda u koji su uložili vaučere,
- c) zatvoreni investicioni fondovi u Republici Srpskoj su nastali transformacijom otvorenih investicionih fondova,
- d) zatvoreni investicioni fondovi su obavezni da od svojih akcionara otkupe akcije po knjigovodstvenoj vrijednosti (*neto vrijednost imovine*),
- e) vrijednost portfelja otvorenog investicionog fonda se vodi u aktivi bilansa stanja tog fonda,
- f) vrijednost portfelja zatvorenog investiciog fonda se ne vodi u bilansu stanja tog fonda.

16. Cijena udjela otvorenog investicionog fonda jednaka je:

- a) tržišnoj cijeni udjela na berzi,
- b) neto vrijednosti imovine po udjelu,
- c) tržišnoj vrijednosti portfelja po jedinici udjela.

17. Pažljivo pročitajte sljedeće stavove:

- a) *zatvoreni investicioni fond ima fiksno brojevo emitovanih akcija,*
- b) *akcijama zatvorenog investicionog fonda se može sekundarno trgovati,*
- c) *zatvoreni investicioni fond ne vrši otkup svojih akcija od akcionara,*
- d) *cijena akcija zatvorenog investicionog fonda zavisi od ponude i potražnje na finansijskom tržištu.*

Zaokružite kombinaciju koja odražava tačne stavove:

- 1.) a), b) i c).
- 2.) a), b), c) i d).
- 3.) b), c) i d).

18. Pretpostavimo da ste kupili akcije kompanije „A“ prije tri godine po cijeni od 1,50 KM. Trenutna tržišna cijena ovih akcija iznosi 1,75 KM. U međuvremenu kompanija „A“ je isplatila dividendu u iznosu od 0,50 KM po akciji. Izračunati vaš prosječan godišnji prinos.

19. Koji od navedenih učesnika na finansijskim tržištima nisu finansijski posrednici?

- a) brokerske kuće,
- b) osiguravajuće kuće,
- c) komercijalne banke,
- d) preduzeća,
- e) investicioni fondovi.

20. Koji od sektora se najčešće javlja kao izvor sredstava na finansijskim tržištima?

- a) stanovništvo,
- b) korporativni sektor,
- c) javni sektor (država).

21. Koji od navedenih prihoda predstavljaju prihode od minulog rada:

- a) zaostale plate koje preduzeća isplaćuju radnicima,
- b) kirije po osnovu iznajmljivanja stana/kuće,
- c) dividende od ulaganja u preduzeća.

20

22. Koji od navedenih pravnih oblika privrednih društava ne spadaju u društva kapitala?

- a) komanditno društvo,
- b) akcionarsko društvo,
- c) društvo sa ograničenom odgovornošću.

23. Zaokruži tačan odgovor: Ukupan kapital se dobije

- a) kada se osnovni kapital uveća za dugoročne obaveze,
- b) kada se na akcijski kapital doda emisiona premija i tako dobijeni iznos umanji za kratkoročne obaveze,
- c) kada se od ukupne aktive oduzmu ukupne obaveze.

24. Koja od navedenih sredstava ne spadaju u trajna sredstva?

- a) ulaganje u razvoj,
- b) zalihe gotovih proizvoda,
- c) dugoročni finansijski plasmani,
- d) patenti i licence.

25. Zaokružite tačne odgovore:

- a) vlasnik udjela u društvu sa ograničenom odgovornošću odgovara za obaveze društva cjelokupnom vlastitom imovinom,
- b) komanditor u komanditnom društvu odgovara za obaveze društva do visine uloga u društvo,
- c) akcionar u akcionarskom društvu odgovara za obaveze društva do visine vlasničkog udjela,
- d) komplementar u komanditnom društvu odgovara za obaveze društva do visine uloga u društvo.

26. Zakružite tačan odgovor:

**Preduzeće koje upravlja skijaškim centrom i kompleksom hotela u sklopu tog skijališta trebalo bi da:**

- a) poslovanje finansira najvećim dijelom iz vlastitog kapitala i dugoročnih izvora,
- b) poslovanje finansira emitovanjem kratkoročnih osiguranih obveznica,
- c) poslovanje finansira kombinacijom kratkoročnog zaduživanja na tržištu kapitala i kratkoročnih kredita od banaka.

27. Zakružite tačne odgovore:

- a) pokazatelji ekonomičnosti pokazuju uspješnost poslovanja,
- b) pokazatelji efikasnosti pokazuju uspješnost poslovanja,
- c) pokazatelji rentabilnosti pokazuju uspješnost poslovanja.

28. Ukoliko Telekom Srpske a.d. Banja Luka isplati dividendu u novcu iz ostvarene dobiti, dividendu će dobiti:

- a) vlasnici akcija fonda koji u svom portfelju ima akcije Telekoma Srpske,
- b) vlasnici akcija Telekoma Srpske,
- c) fond koji u svom portfelju imaju akcije Telekoma Srpske,
- d) država, čije obveznice je kupio Telekom Srpske.

29. Kada neko preduzeće emituje hartije od vrijednosti javnom ponudom na Banjalučkoj berzi, kupci takvih hartija od vrijednosti mogu biti:

- a) samo pravna i fizička lica na teritoriji RS,
- b) samo fizička lica na teritoriji RS,
- c) samo pravna lica na teritoriji RS,
- d) pravna i fizička lica bez obzira na teritoriju,
- e) samo unaprijed poznati kupci, čija su imena navedena u ponudi.

30. Na Banjalučkoj berzi se trguje akcijama iz inicijalne javne ponude:

- a) samo jednog preduzeća,
- b) nema takvih preduzeća na berzi,
- c) 15 preduzeća.

31. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) prospekt je dokument koji se izrađuje prilikom javne emisije hartija od vrijednosti i sadrži bitne informacije o preduzeću,
- b) prospekt je dokument u kojem preduzeće prezentuje banci svoje poslovne planove kako bi dobilo bankarski kredit,
- c) prospekt je dokument koji sastavlja potencijalni investitor s ciljem da odredi politiku ulaganja u određeno preduzeće.

32. Nakon uspješno izvršene inicijalne javne ponude akcija preduzeće:

- a) postaje zatvoreno akcionarsko društvo,
- b) postaje otvoreno akcionarsko društvo,
- c) uvrštava akcije na berzu.

22

33. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) nakon uspješno završene inicijalne javne ponude akcija povećava se akcionarski kapital preduzeća,
- b) nakon uspješno završene sekundarne javne ponude akcija povećava se akcionarski kapital preduzeća,
- c) nakon uspješno završene privatne ponude akcija ne mijenja se vrijednost akcionarskog kapitala,
- d) nakon uspješno završene javne emisije obveznica smanjuje se vrijednost kapitala.

34. Popunite sljedeću tabelu koja se odnosi na hartije od vrijednosti kojima se trguje na Banjalučkoj berzi.

2 akcionarska društva (proizvodni sektor)		
2 akcionarska društva (uslužni sektor)		
2 akcionarska društva iz elektroenergetskog sektora		
2 zatvorena investiciona fonda		
2 obveznice		

35. Dat je skraćeni bilans stanja Telekom Srpske a.d. Banja Luka na 31.12.2012.

	<i>Tekuća godina (mil KM)</i>	<i>Prethodna godina (mil KM)</i>
<b>Aktiva</b>		
Stalna sredstva	651,61	729,85
Tekuća sredstva	183,00	163,79
<b>Poslovna aktiva</b>	<b>834,61</b>	<b>839,63</b>
<b>Pasiva</b>		
Kapital	695,12	695,17
Dugoročna rezervisanja	9,46	9,79
Dugoročne obaveze	32,02	62,92
Kratkoročne obaveze	98,01	125,80
<b>Poslovna pasiva</b>	<b>834,61</b>	<b>893,63</b>

Zaokružite tačne tvrdnje:

- koeficijent vlastitog finansiranja je veći u odnosu na prethodnu godinu,
- koeficijent vlastitog finansiranja je manji u odnosu na prethodnu godinu,
- koeficijent zaduženosti je porastao,
- koeficijent zaduženosti je opao.

36. Zaokružite tačan odgovor.

Akcionarsko društvo sa najvećom tržišnom vrijednošću i najlikvidnijim akcijama na Banjalučkoj berzi u proteklih 10 godina je:

- Telekom Srpske a.d. Banja Luka,
- Rudnik i termoelektrana Ugljevik a.d. Ugljevik,
- Boksit a.d. Milići.

37. Dnevnu kursnu listu, koja prikazuje cijene, promjene cijena i vrijednost prometa trgovanim hartijama od vrijednosti izrađuje:

- Banjalučka berza,
- brokerske kuće,
- Komisija za hartije od vrijednosti RS,
- Centralni registar hartija od vrijednosti.

38. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- Centralni registar hartija od vrijednosti je centralni regulator na tržištu hartija od vrijednosti,
- berza je mjesto na kojem se organizovano trguje hartijama od vrijednosti,
- Komisija za hartije od vrijednosti vodi evidenciju o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti,
- brokerske kuće upravljaju investicionim fondovima.

39. Zaokružite tačnu tvrdnju.

Tržišna kapitalizacija zatvorenih investicionih fondova se računa kao:

- a) proizvod cijene akcije fonda i broja akcija,
- b) proizvod cijene akcija fonda i neto imovine fonda,
- c) proizvod broja akcija fonda i neto imovine fonda.

40. U sljedećoj tabeli dat je skraćeni bilans stanja preduzeća „X“. Na bazi podataka u tabeli ocijenite finansijsku stabilnost ovog preduzeća.

<i>Aktiva</i>	<i>Iznos u KM</i>
Stalna sredstva	35.904.542
Tekuća sredstva	8.650.455
Poslovna aktiva	44.554.997
<i>Pasiva</i>	<i>Iznos u KM</i>
Kapital	677.513
Dugoročne obaveze	12.965.818
Kratkoročne obaveze	30.911.666
Poslovna pasiva	44.554.997

Finansijska stabilnost ovog preduzeća je:

- a) dobra,
- b) loša,
- c) prihvatljiva.

Objasnite odgovor!

41. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) vlasnik prioritetnih akcija ima prednost prilikom isplate dividende u odnosu na vlasnika redovnih akcija,
- b) vlasnik prioritetnih akcija kojem je isplaćena obećana dividenda ima pravo glasa na Skupštini akcionara,
- c) vlasnik redovnih akcija ima prednost na dio likvidacione mase u odnosu na vlasnika obveznica tog preduzeća,
- d) vlasnik obveznica glasa na redovnim skupštinama akcionara.

42. Zaokružite tačne odgovore:

Republika Srpska može emitovati sljedeće hartije od vrijednosti:

- a) akcije,
- b) trezorske zapise,
- c) obveznice,
- d) certifikate o depozitu,
- e) komercijalne zapise.

43. Dati su izvodi iz finansijskih izvještaja u 2013. godini za dva akcionarska društva. Koje akcije će investitor kupiti ako želi da čeka manji broj godina da mu se kroz ostvarenu dobit vrati uloženi novac?

1. Boksit a.d. Milići

Ukupni prihodi (KM)	43.421.151
Ukupni rashodi (KM)	42.142.861
Neto dobitak (KM)	1.278.290
Broj akcija	17.287.671
Posljednja tržišna cijena akcije (KM)	0,60

2. Mira a.d. Prijedor

Ukupni prihodi (KM)	19.581.222
Ukupni rashodi (KM)	19.166.723
Neto dobitak (KM)	414.499
Broj akcija	18.473.634
Posljednja tržišna cijena akcije (KM)	0,283

44. Zaokružite tačne tvrdnje:

- bruto društveni proizvod Republike Srpske je manji od ukupne javne potrošnje Republike Srpske,
- plate i materijalni troškovi spadaju u tekuću budžetsku potrošnju Republike Srpske,
- javni sektor je najvažniji izvor sredstava na finansijskim tržištima,
- kapital preduzeća je razlika između ukupne imovine i obaveza preduzeća.

45. Zaokružite tačnu tvrdnju.

- budžet Republike Srpske je veći od javne potrošnje u Republici Srpskoj,
- bruto društveni proizvod (BDP) Republike Srpske je manji od javne potrošnje u Republici Srpskoj,
- bruto društveni proizvod (BDP) Republike Srpske je veći od zbira budžeta Republike Srpske i svih budžeta opština i gradova u Republici Srpskoj.

46. Navedite tri proizvodna, tri uslužna akcionarska društva iz Republike Srpske, i dvije obveznice koje je emitovala Republika Srpska.

3 proizvodna akcionarska društva	
3 uslužna akcionarska društva	
2 obveznice	

47. Analizirate zarađivačku moć Telekoma Srpske a.d. Banja Luka. Interesuje vas koliko je potrebno Telekomu Srpske da ostvari prinos (povrat) na uloženu imovinu. Znaete da je neto dobit Telekoma Srpske na kraju 2014. godine iznosila 86.495.400 KM. Za koliko godina će Telekom ostvariti povrat uložene imovine ako su vam poznati sljedeći podaci:

<i>Bilans stanja na dan 31.12.2014.</i>	
Osnovni kapital	491.383.755
Rezerve	146.933.266
Neraspoređena dobit	59.199.703
Dugoročna rezervisanja	7.246.672
Dugoročne obaveze	20.835.997
Kratkoročne obaveze	134.006.652

48. Zaokružite tačne tvrdnje.

- preuzimanje akcionarskih društava je početna faza u izlasku preduzeća na berzu (inicijalna javna ponuda),
- preuzimanje je regulisan proces koji štiti male akcionare,
- u postupku preuzimanja akcionar koji stiče značajan vlasnički udio u akcionarskom društvu dužan je da objavi javni ponudu za otkup svih akcija društva.

26

49. Za koliko godina će biti vraćena uložena imovina u preduzeće „X“ ako je prosječno stanje aktive tog preduzeća 443.700.000 KM, porez na dobit 10% i ako su dati podaci u tabeli?

<i>Preduzeće "X" - Podaci iz bilansa uspjeha</i>	
Poslovni prihodi	285.950.000
Poslovni rashodi	165.300.000
Finansijski prihodi	5.400.000
Finansijski rashodi	2.800.000

50. Popunite sljedeću tabelu:

Proizvodno akcionarsko društvo	Uslužno akcionarsko društvo	Investicioni fond	Banka

51. Zaokruži tačnu tvrdnju.

- a) u Republici Srpskoj penzioneri primaju penzije iz prvog i drugog penzijskog stuba,
- b) u Republici Srpskoj penzioneri primaju penzije iz prvog penzijskog stuba,
- c) u Republici Srpskoj penzioneri primaju penzije iz prvog, drugog i trećeg penzijskog stuba.

52. Pretpostavimo da želite postati vlasnik investicionog fonda „Alfa“ koji ima 150.000 emitovanih udjela. Koliko biste morali platiti jedan udio u fondu, ako fond ima 3.000.000. KM gotovine, 1.000.000. KM obaveza i portfelj kao u tabeli:

<i>Hartija od vrijednosti</i>	<i>Broj hartija od vrijednosti</i>	<i>Posljednja tržišna cijena</i>
Telekom Srpske a.d.	70.000	1,55
Zepter fond a.d.	20.000	7,80
Mira Prijedor a.d.	170.000	0,40
Obveznice ratne štete	100.000	66
Obveznice stare devizne štednje	50.000	92

53. Preduzeće ZTC Banja Vrućica a.d. Teslić je isplatilo svojim akcionarima dividendu u akcijama. Dividenda u akcijama je iznosila 1.519.064 KM. Ako ovo preduzeće ima emitovanih 33.600.177 akcija nominalne vrijednosti 1,00 KM i ako ste vi vlasnik 4.800 akcija ovog preduzeća, koliko vam je novih akcija po osnovu dividende pripalo?

27

54. Zaokružite tačne odgovore:

- a) preferencijalne akcije su uključene u osnovni kapital akcionarskog društva,
- b) iznos kamate koju vlasnik obveznica dobija povećava se nakon otplate dijela glavnice,
- c) centralni registar vrši obračun samo čiste cijene obveznice prilikom obračuna i poravnanja trgovanja obveznicama,
- d) model diskontovanja dividendi je jedan od načina da se procijeni intristična cijena akcija,
- e) prinos od ulaganja u akcije se sastoji od prinosa po osnovu kapitalnog dobitka i/ili pripadajuće kamate,
- f) u privatnoj emisiji hartija od vrijednosti objavljuje se prospekt koji je namjenjen samo fizičkim licima,
- g) ukoliko investitor smatra da je država A rizičnija od države B, onda će prilikom izračunavanja očekivanog prinosa u državi A koristiti veću diskontnu stopu u odnosu na diskontnu stopu za državu B.

55. Zaokružite tačne tvrdnje. Nakon završene inicijalne javne ponude preduzeće:

- a) uvrštava akcije na berzu,
- b) povećava akcionarski kapital,
- c) postaje zatvoreno akcionarsko društvo,
- d) postaje otvoreno akcionarsko društvo.

56. Dati su podaci iz finansijskih izvještaja dva akcionarska društva za 2017. godinu. Koje akcije će investitor kupiti ako želi da čeka manji broj godina da mu se kroz ostvarenu dobit vrati uloženi novac?

1. Kompanija A

Ukupni prihodi (KM)	2.697.559
Ukupni rashodi (KM)	2.487.559
Broj akcija	500.000
Posljednja tržišna cijena akcije (KM)	1,85 KM

2. Kompanija B

Ukupni prihodi (KM)	58.327.554
Ukupni rashodi (KM)	55.897.554
Broj akcija	1.350.000
Posljednja tržišna cijena akcije (KM)	14,30 KM

57. Dokument koji sadrži sve bitne informacije o preduzeću i investiciji koja će se finansirati novcem dobijenim od emisije akcija, naziva se \_\_\_\_\_ .

*Poglavlje 3*  
**FINANSIJSKI INSTRUMENTI**

1. Zaokružite šta od navedenog nema rok dospjeća:
  - a) komercijalni zapis,
  - b) obveznica,
  - c) akcija.
  
2. Prinos koji ostvaruje vlasnik običnih akcija prilikom prodaje na sekundarnom tržištu po cijeni većoj od nabavne naziva se:
  - a) nominalni iznos kamate,
  - b) dividenda,
  - c) kapitalna dobit,
  - d) emisiona premija.
  
3. Prilikom raspodjele neto dobitka dividenda se prvo isplaćuje vlasnicima \_\_\_\_\_ akcija?
  
4. Zaokružite kombinaciju tačnih tvrdnji:
  - a) *nominalna i knjigovodstvena vrijednost akcija su uvijek iste,*
  - b) *nominalna i knjigovodstvena vrijednost obveznica su uvijek iste,*
  - c) *u slučaju da preduzeće ima neraspoređeni dobitak u tekućoj godini, knjigovodstvena vrijednost po akciji tog preduzeća raste,*
  - d) *u slučaju da preduzeće ima neraspoređeni dobitak u tekućoj godini, nominalna vrijednost akcije tog preduzeća raste,*
  - e) *knjigovodstvenu vrijednost po jednoj akciji dobijemo kada ukupan kapital preduzeća podijelimo sa ukupnim brojem emitovanih prioritetnih i običnih akcija.*

**Odgovori:**

- 1) b) i e).
- 2) b), c) i d).
- 3) b) i c).
- 4) a) i e).

5. Ako preduzeće „A“ ima 23.228.364 emitovanih akcija i ako su dati podaci kao u tabeli:

	2011	2010
Prihod od prodaje	11.702.127	11.207.707
Amortizacija	700.102	694.328
Rashodi kamata	27.192	49.781
Dobitak prije poreza	87.810	179.373
Porezi iz dobitka	12.673	41.362
Neto dobitak	75.137	138.011
Prosječan broj zaposlenih	301	349
Prihod po zaposlenom	38.877,50	32.113,77
Ukupan kapital	24.396.846	24.321.709

Izračunati kolika je dobit po akciji ovog preduzeća u 2010. i 2011. godini, te kolika je knjigovodstvena vrijednost po akciji u 2011. godini.

6. Pretpostavimo da ste 2009. godine kupili 300 akcija nekog preduzeća po cijeni od 1,50 KM. U toku 2010. godine preduzeće je isplatilo 20.000 KM dividende. Ako preduzeće ima emitovanih 1.000.000 akcija i ako ste svoje akcije prodali 2011. godine po cijeni od 1,80 KM koliku ste zaradu ostvarili?

7. Zaokružite tačan odgovor:

- rejting agencije olakšavaju investitorima u obveznice da procijene rizik promjene kamatnih stopa,
- kada opšte kamatne stope rastu prinosi do dospijeca na obveznice rastu,
- obveznice, za razliku od akcija, nisu podložne riziku inflacije,
- stopa realnog prinosa na obveznice raste sa rastom inflacije.

8. Što je bliži rok dospijeca obveznice, prinos do dospijeca:

- raste,
- opada,
- neće se promijeniti, to je konstantna veličina.

9. Kakav je odnos realne i nominalne kamatne stope u vrijeme inflacije?

- realna kamatna stopa je viša od nominalne,
- realna kamatna stopa je niža od nominalne,
- rastu,
- opadaju,
- jednake su.

10. Šta je od navedenog tačno:

- a) vlasnici obveznica imaju pravo da upravljaju preduzećem srazmjerno broju obveznica koje imaju,
- b) akcionari nekog preduzeća imaju pravo da prodaju svoje akcije prije roka dospijeca,
- c) vlasnici obveznica imaju pravo na kamatu bez obzira da li je preduzeće ostvarilo dobit,
- d) ukoliko preduzeće postane nesolventno (*ode u stečaj*) vlasnici obveznica imaju prednost u odnosu na akcionare prilikom naplate iz stečajne mase.

11. Ukoliko je preduzeće emitovalo 10.000 obveznica nominalne vrijednosti 100 KM, u aktivi bilansa stanja će doći do povećanja \_\_\_\_\_, a u pasivi do povećanja \_\_\_\_\_ za 1.000.000 KM.

12. Zaokružite tačan odgovor. Emitent anuitetne obveznice je dužan vlasniku obveznice periodično isplaćivati:

- a) samo kamatu, a glavnici o roku dospijeca,
- b) samo dio glavnice,
- c) kamatu i dio glavnice.

13. Zaokružite tačan odgovor. Ukupan trošak kupovine obveznica se sastoji od:

- a) prljave cijene i brokerske provizije,
- b) čiste cijene i brokerske provizije,
- c) pripadajuće kamate i brokerske provizije.

14. Preduzeće "A" emitovalo je 1.1.2012. godine dvogodišnje obveznice po kamatnoj stopi od 8% u ukupnoj vrijednosti od 10.000.000 KM. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 100 KM. Kamata se plaća polugodišnje, dok se glavnica isplaćuje o roku dospijeca obveznice. Ukoliko je diskontna stopa (*stopa zahtjevanog prinosa*) 9%, napišite novčani tok i jednačinu za izračunavanje cijene (*vrijednosti*) jedne obveznice! Koristite relativnu diskontnu stopu!

15. Nominalna vrijednost obveznice iznosi 1.000 KM, polugodišnja kamatna stopa je 4%. Kamatne stope se plaćaju 1. januara i 30. juna svake godine do roka dospijeca, kada se plaća i nominalna vrijednost obveznice. Koliko kupac obveznice mora ukupno da plati ako je kupio 100 obveznica, provizija brokera iznosi 0,1%, cijena na tržištu 92 (*čista cijena*) i ako je postao vlasnik na dan 28. januar 2011. godine?

16. Šta je od navedenog tačno:

- a) municipalne obveznice emituje država isključivo u slučaju kratkoročne nelikvidnosti,
- b) korporativne obveznice su rizičnije od korporativnih akcija,
- c) kratkoročne državne obveznice se nazivaju trezorski zapisi,
- d) nerazvijene opštine u Republici Srpskoj nemaju pravo da emituju obveznice.

17. Ako se obveznica prodaje uz diskont, onda je tržišna cijena te obveznice:

- a) niža od nominalne vrijednosti,
- b) viša od nominalne vrijednosti.

18. Zaokružite tačne odgovore:

- a) čista cijena obveznice se dobije kada se od prljave cijene odbije brokerska provizija za trgovanje,
- b) trošak kupovine obveznice se sastoji od prljave cijene, pripadajuće kamate i brokerske provizije,
- c) pripadajuću kamatu kupac obveznice plaća prodavcu za period od posljednje isplate kamate do datuma kada kupac obveznice postaje njen vlasnik,
- d) prljava cijena obveznice se utvrđuje na berzi i objavljuje u berzanskim izvještajima,
- e) obračun pripadajuće kamate u Republici Srpskoj vrši Banjalučka berza,
- f) kupac neće platiti prodavcu pripadajuću kamatu ukoliko kupi diskontnu obveznicu.

19. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi 100 KM. Emitent obveznice je dužan na godišnjem nivou platiti kamatu u iznosu od 10%. Rok dospjeća obveznice je tri godine, a kamata se obračunava i isplaćuje polugodišnje. Glavnica se isplaćuje o roku dospjeća. Izračunati cijenu obveznice ako je zahtjevana stopa prinosa 6%. Koristite konformnu diskontnu stopu!

20. Zaokružite netačne tvrdnje:

- a) čista cijena obveznice sadrži pripadajuću kamatu, koju kupac obveznice plaća prodavcu,
- b) ukoliko ste kupili obveznicu vlasnik ćete postati za tri radna dana,
- c) ako opšte kamatne stope rastu cijena obveznica padaju,
- d) obveznica je sigurniji instrument ulaganja od akcija,
- e) tekući prinos obveznice predstavlja odnos kamate i nominalne vrijednosti obveznice.

21. Na osnovu amortizacionog plana označite vrstu obveznice:

- a) godišnja anuitetna,
- b) godišnja kuponska,
- c) polugodišnja anuitetna,
- d) polugodišnja kuponska,
- e) polugodišnja diskontna.

Broj kupona	Datum dospjeća	Glavnica	Vrijednost kupona	Ukupno (glavnica + kupon)
1	30.06.2008.		30	30
2	01.01.2009.		30	30
3	30.06.2009.		30	30
4	01.01.2010.		30	30
5	30.06.2010.		30	30
6	01.01.2011.		30	30
7	30.06.2011.		30	30
8	01.01.2012.		30	30
9	30.06.2012.		30	30
10	01.01.2013.		30	30
11	30.06.2013.		30	30
12	01.01.2014.	1.000	30	1.030
Ukupno		1.000		1.360

22. Preduzeće „A“ emitovalo je 31.12.2011. godine dvogodišnje obveznice po kamatnoj stopi od 6% u vrijednosti od 1.000.000 KM. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 100 KM. Kamata se računa na neisplaćeni dio glavnice i zajedno sa 25% glavnice se isplaćuje polugodišnje. Napišite novčani tok jedne obveznice ako je datum prvog kupona 30.06.2012. godine.

23. Zaokružite tačne odgovore:

- a) akcije daju manje prava na informisanje o poslovanju akcionarskog društva od obveznica,
- b) obveznice imaju pravo na dio dobiti (*dividendu*) nakon isplate prioritetnih akcija,
- c) obveznice imaju viši prioritet u odnosu na akcije u stečajnom postupku,
- d) obveznice daju vlasnicima pravo na upravljanje akcionarskim društvima,
- e) prioritetne akcije imaju prednost prilikom isplate dividende u odnosu na redovne akcije,
- f) vlasnici prioritetnih akcija imaju pravo glasa na skupštini akcionara nakon što im je uredno isplaćena dividenda.

24. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi 2.500 KM. Trenutna tržišna cijena obveznice je 92. Kamatna stopa koju nosi obveznica je 7% na godišnjem nivou. Izračunati tekući prinos obveznice. Šta će se desiti sa tekućim prinosom ako se tržišna cijena obveznice poveća za 5%?
25. Trenutna tržišna cijena akcije preduzeća „A“ iznosi 5,50 KM. Nakon dvije sedmice tržišna cijena ovih akcija se povećala za 15%. Naredne sedmice se ponovo povećala za 8%, da bi se potom smanjila za 3,50%. Koliko sada iznosi cijena ovih akcija?
26. Na osnovu podataka iz table napisati formulu za izračunavanje cijene obveznice na dan 31.05.2012, uz pretpostavku da je zahtjevana stopa prinosa 5% na godišnjem nivou.

Broj kupona	Datum dospijeca	Kamata	Isplata glavnice	Ostatak glavnice
0	31.5.2012.	0,00	0,00	1,00
1	31.5.2013.	0,10	0,20	0,80
2	31.5.2014.	0,08	0,20	0,60
3	31.5.2015.	0,06	0,20	0,40
4	31.5.2016.	0,04	0,20	0,20
5	31.5.2017.	0,02	0,20	0,00

34

27. Ako dođe do porasta inflacije, prinos na obveznice će se:
- smanjiti,
  - povećati.
28. Cijena akcije kompanije „A“ se sa nivoa od 1.000 KM povećala najprije za 20%, a potom za 50%. Iz toga zaključujemo?
- Odgovor:
- cijena akcija je ukupno porasla za 35%,
  - cijena akcija je ukupno porasla za 60%,
  - cijena akcija je ukupno porasla za 70%,
  - cijena akcija je ukupno porasla za 80%.
29. Investitor je kupio na berzi obveznicu nominalne vrijednosti 1.000 KM, koja nosi godišnju kamatnu stopu od 3%, po tržišnoj cijeni 90. Poslije tačno godinu dana investitor je prodao obveznicu na tržištu po cijeni od 92. Koliko iznosi stopa prinosa investitora u obveznicu u posmatranom periodu?

30. Obveznica kompanije „A“ nominalne vrednosti 1.000 KM sa kamatnom stopom od 10% može se kupiti na berzi po cijeni od 50. Koliko iznosi tekući prinos investitora?

Odgovor:

- a) 5%,
- b) 20%,
- c) 10%,
- d) 125% .

31. Obveznica sa nominalnom vrijednošću od 1.000 KM, kamatnom stopom od 9,50%, ima tekući prinos od 10%. Koliko iznosi tekuća tržišna cijena?

32. Na osnovu amortizacionog plana obveznice popunite osnovne podatke o obveznici:

Broj kupona	Datum dospijeca	Isplata glavnice (KM)	Preostala glavnica (KM)	Vrijednost kupona (KM)	Ukupno (glavnica + kupon)
1.	30.06.2012.	10	90	3	13
2.	01.01.2013.	10	80	2,7	12,7
3.	30.06.2013.	10	70	2,4	12,4
4.	01.01.2014.	10	60	2,1	12,1
5.	30.06.2014.	10	50	1,8	11,8
6.	01.01.2015.	10	40	1,5	11,5
7.	30.06.2015.	10	30	1,2	11,2
8.	01.01.2016.	10	20	0,9	10,9
9.	30.06.2016.	10	10	0,6	10,6
10.	01.01.2017.	10	0	0,3	10,3
<i>Ukupno</i>		100		16,5	116,5

Datum emitovanja \_\_\_\_\_

Rok dospijeca \_\_\_\_\_

Nominalna kamatna stopa \_\_\_\_\_ %

Iznos glavnice \_\_\_\_\_ KM

Vrsta obveznice (kuponska, diskontna, anuitetna) \_\_\_\_\_

Periodika plaćanja (godišnja, polugodišnja, kvartalna, mjesečna) \_\_\_\_\_

33. Nominalna vrijednost obveznice iznosi 100 KM, godišnja kamatna stopa je 6%. Kamata se isplaćuje svakog 30. juna do roka dospijeca kada se isplaćuje i nominalna vrijednost obveznice. Koliko kupac obveznice mora da plati 1.000 obveznica ako im je cijena na berzi 85, provizija brokera 0,30% i ako je postao vlasnik 4. februara 2013. godine?

34. Preduzeće koje želi prikupiti sredstva javnom emisijom hartija od vrijednosti dužno je izraditi \_\_\_\_\_ koji odobrava:
- Komisija za hartije od vrijednosti RS,
  - Banjalučka berza.
35. Nova banka a.d. Banja Luka ima emitovanih 70.863.294 redovnih akcija. Posljednja cijena po kojoj se trgovalo ovim akcijama je 0,72 KM, a nominalna vrijednost jedne akcije iznosi 1,00 KM. Koliko iznosi osnovni kapital, a koliko tržišna kapitalizacija Nove banke a.d. Banja Luka?
36. Investicioni fond „Profit“ ima u svom portfelju akcije kompanija „A“, „B“ i „V“. Kompanija „A“ je u 2012. godini isplatila 0,12 KM dividende po akciji, a Fond ima 3.200 akcija ove kompanije. Kompanija „B“ je srazmjerno povećala broj akcija svakom akcionararu u postupku povećanja kapitala za 5%, a zatim isplatila u 2012. godini 0,10 KM dividende po akciji. Fond je prije povećanja imao 12.500 akcija ove kompanije. Kompanija „V“ je isplatila dividendu u akcijama u iznosu od 5 akcija po jednoj akciji, a Fond je prije isplate bio vlasnik 42.000 akcija ove kompanije. Fond je prodao sve akcije kompanije „V“ u 2013. godini po tržišnoj cijeni od 3,5 KM. Koliko novca je fond dobio nakon prodaje akcija kompanije „V“ uzimajući u obzir i sve pripisane dividende?
37. Preduzeće ZTC Banja Vrućica a.d. Teslić je 2010. godine isplatila svojim akcionarima dividendu u akcijama. Dividenda u akcijama je iznosila 1.519.064. Ako je ovo preduzeće imalo emitovanih 33.600.177 akcija nominalne vrijednosti 1,00 KM i pod pretpostavkom da ste vi bili vlasnik 7.500 akcija ovog preduzeća, koliko vam je novih akcija po osnovu dividende pripalo?
38. Pretpostavimo da ste početkom 2013. godine kupili 1.000 obveznica po cijeni od 90. Sve obveznice ste prodali 30. septembra iste godine po cijeni od 93. Nominalna cijena obveznice je 100 KM, kamatna stopa je 4%. Kamata se plaća 30. juna. Obveznica dopijeva 31.12.2015. godine kada se isplaćuje glavnica. Koliki porez ćete platiti ako se oporezuje kapitalna dobit po stopi od 10%?
39. Pretpostavimo da na raspolaganju imate 10.000 KM i dvije opcije ulaganja – možete uložiti u banku i u obveznice na godinu dana. Banka vam nudi kvartalno ukamaćivanje uz godišnju kamatnu stopu od 7%, a obveznica vam donosi godišnji prinos od 7,15%. Da li ćete više zaraditi ulaganjem u obveznicu ili štednjom u banci? (Obrazložite odgovor).

40. Zaokružite tačne tvrdnje:

- smanjenje bankarske kamatne stope na oročenu štednju u pravilu dovodi do povećanja ulaganja u hartije od vrijednosti,
- zatvoreni investicioni fond na zahtjev akcionara mora otkupiti njegove akcije,
- nakon procesa privatizacije u RS vaučeri su pretvoreni u akcije i obveznice,
- preferencijalne akcije nose pravo na veći iznos dividende od redovnih akcija,
- ako se cijena akcije prvo poveća za 10%, a potom smanji za 10% onda se nije desila promjena cijene akcije,
- kada primi kupovni nalog broker na Banjalučkoj berzi je dužan da prvo pronađe brokera koji je spreman da proda akcije, te nakon toga da unese nalog u berzanski sistem za trgovanje,
- što je veće učešće neke akcije u indeksu, promjena cijene te akcije će više uticati na promjenu vrijednosti indeksa.

41. Od 2008. godine ste vlasnik 2,50% akcija preduzeća „A“, koje je u 2008. godini imalo 900.000 emitovanih akcija nominalne vrijednosti 1 KM. Skupština akcionara od 2009–2012. godine donosi odluke kao u tabeli:

01.06.2009.	Odluku o smanjenju broja akcija za 200.000
01.06.2010.	Odluku o smanjenju akcijskog kapitala smanjenjem nominalne vrijednosti akcija na 0,50 KM.
01.06.2011.	Odluku o povećanju broja akcija novom emisijom za 500.000.
01.06.2012.	Odluku o smanjenju broja akcija za 100.000, a zatim i odluku o povećanju akcijskog kapitala povećanjem nominalne vrijednosti akcija na 0,70 KM.

Koliko akcija imate 31.12.2012. godine? Koliko iznosi akcijski kapital preduzeća 31.12.2012. godine?

42. Zaokružite tačne odgovore:

- trošak kupovine akcije se sastoji od prljave cijene i brokerske provizije,
- trošak kupovine obveznice se sastoji od čiste cijene, pripadajuće kamate i brokerske provizije,
- broker naplaćuje proviziju na prljavu cijenu akcije,
- ukoliko na Banjalučkoj berzi kupite akcije u srijedu, vlasnik tih akcija ćete postati u petak,
- ukoliko na Banjalučkoj berzi kupite akcije u srijedu, vlasnik tih akcija ćete postati u ponedjeljak.

43. Pretpostavimo da ste 1. marta 2010. godine kupili akciju preduzeća „A“ po cijeni od 1,24 KM. Preduzeće „A“ je 5. maja 2010. godine isplatilo dividendu u iznosu od 0,15 KM po akciji, a naredne godine isplaćena dividenda je iznosila 100.000 KM. Ukupan broj akcija koje je preduzeće emitovalo iznosi 1.000.000. Akciju preduzeća „A“ ste prodali 1. marta 2013. godine po cijeni od 1,76 KM. Koliko iznosi vaša prosječna godišnja stopa prinosa?

## 44. Zaokružite kombinaciju tačnih tvrdnji:

- a) *NLB banka a.d. Banjaluka može emitovati redovne akcije, preferencijalne akcije, komercijalne zapise i trezorske zapise.*
- b) *ukoliko se nekom akcijom na Banjalučkoj berzi duže vrijeme ne trguje zbog nedostatka ponude i tražnje i akcionar te akcije ne može prodati posredstvom berze, on uvijek može naći kupca izvan berze i sklopiti ugovor sa njim o kupoprodaji akcija,*
- c) *investitor će koristiti tehničku analizu hartija od vrijednosti za ostvarivanje natprosječnih prinosa kada je tržište neefikasno,*
- d) *ex-dividend day predstavlja dan od kojeg se počinje trgovati akcijama bez prava na dividendu, a određuje ga berza nakon što je akcionarsko društvo koje isplaćuje dividendu obavijesti o danu presjeka,*
- e) *vlasnici akcija zatvorenih investicionih fondova na Banjalučkoj berzi su ujedno i vlasnici preduzeća čije akcije se nalaze u portfelju fondova,*
- f) *što je viši kreditni rejting države, to je niža diskontna stopa za ulaganje u preduzeće koje posluje u toj državi.*

## Odgovori:

- 1. a), b) i f).
- 2. b) i e).
- 3. a) i d).
- 4. c), d) i e).
- 5. d) i f).

## 45. Emisiona premija se ostvaruje prilikom:

- a) prodaje akcija po cijeni višoj od tržišne,
- b) kupovine akcija po cijeni nižoj od tržišne,
- c) prodaje akcija po cijeni višoj od nominalne,
- d) kupovine akcija po cijeni višoj od nominalne.

## 46. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) kupci hartija od vrijednosti na Banjalučkoj berzi mogu biti samo pravna i fizička lica iz RS,
- b) nakon uspješno završene javne emisije obveznica smanjuje se vrijednost kapitala emitenta,
- c) vlasnici obveznica imaju pravo na kamatu bez obzira da li je emitent ostvario dobitak,
- d) kratkoročne državne dužničke hartije od vrijednosti se nazivaju trezorski zapisi,
- e) nerazvijene opštine u RS nemaju pravo da se zadužuju emisijom obveznica,
- f) ako je sadašnja vrijednost akcije koja je dobijena metodom diskontovanja dividende manja od tržišne cijene akciju treba kupiti.

47. Zaokružite tačne odgovore:

Tekući prinos obveznice je:

- a) odnos pripadajuće kamate i nominalne vrijednosti obveznice,
- b) odnos tržišne cijene i nominalne vrijednosti obveznice,
- c) odnos kupona i čiste cijene obveznice,
- d) odnos kupona i tržišne cijene obveznice,
- e) odnos pripadajuće kamate i tržišne cijene obveznice.

48. Popunite do kraja amortizacioni plan obveznice, te na osnovu njega ispišite osnovne podatke o obveznici:

Broj kupona	Datum dospijeca	Isplata glavnice (KM)	Vrijednost kupona (KM)	Ukupno (glavnica + kupon)
1.	30.01.2013.		4	
2.	30.04.2013.		4	
3.	30.07.2013.		4	
4.	30.10.2013.		4	
5.	30.01.2014.			
6.	30.04.2014.			
7.	30.07.2014.			
8.	30.10.2014.	200		
Ukupno		200		

Datum emitovanja \_\_\_\_\_

Rok dospijeca \_\_\_\_\_

Nominalna kamatna stopa \_\_\_\_\_ %

Iznos glavnice \_\_\_\_\_ KM

Vrsta obveznice (kuponska, diskontna, anuitetna) \_\_\_\_\_

Periodika plaćanja (godišnja, polugodišnja, kvartalna, mjesečna) \_\_\_\_\_

49. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Tržišna kapitalizacija	a	Cijena kapitala
2	Prinos do dospijeca	b	Trend
3	Diskontna stopa	c	Obveznica
4	Indeks akcija	d	Vrijednost preduzeća
5	Kapital	e	Emisiona premija

50. Miloš je prodao akcije kompanije „A“ i platio 300 KM poreza na kapitalnu dobit i 20 KM poreza na dividendu. Ako je 1.000 akcija kupio po 2 KM, kolika je cijena po kojoj ih je prodao, ako je porez na kapitalnu dobit i na dividendu isti i iznosi 10%? Koliki je ukupan prinos koji je Miloš ostvario u KM?

51. Zaokružite tačne odgovore.

Na Banjalučkoj berzi cijena obveznice se iskazuje kao:

- a) postotak od nominalne vrijednosti i pripadajuće kamate,
- b) prljava cijena,
- c) čista cijena,
- d) postotak od nominalne vrijednosti obveznice.

52. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) banke emituju trezorske zapise kako bi prikupile sredstva za kratkoročne plasmane,
- b) vlasnici prioriternih akcija imaju prioritet u slučaju likvidacije preduzeća u odnosu na vlasnike neosiguranih obveznica,
- c) kumulativne preferencijalne akcije daju vlasnicima pravo na isplatu više dividendi odjednom prije isplate dividende vlasnicima redovnih akcija,
- d) skupština akcionara je organ upravljanja u koji vlasnici biraju predstavnike koji se redovno sastaju kako bi donosili bitne odluke,
- e) pretpostavka za korišćenje tehničke analize je efikasno tržište na kojem cijene slijede trendove,
- f) izjava: “nemojte kupiti akciju koju niste spremni držati do kraja života” odgovara shvatanju investitora koji koristi tehničku analizu za procjenu vrijednosti akcija.

53. Zaokružite tačne tvrdnje.

- a) skupština akcionara donosi odluku o raspodjeli dobiti i pokriću gubitaka,
- b) datum kada se počinje trgovati bez prava na dividendu utvrđuje Skupština akcionara u odluci o isplati dividende,
- c) pravo preče kupovine daje postojećim akcionarima prednost prilikom kupovine akcija na sekundarnom tržištu,
- d) u postupku preuzimanja kupac koji je kupio količinu akcija preduzeća koja prelazi određeni procenat dužan je da ostalim akcionarima tog preduzeća plati jednaku cijenu akcija,
- e) u redovne državne prihode spada zaduživanje na finansijskim tržištima putem emitovanja trezorskih zapisa,
- f) vrijednost osnovnog kapitala koji je iskazan u bilansu stanja se dobije množenjem broja akcija sa njihovom knjigovodstvenom vrijednošću.

54. Cijena akcija NLB banke a.d. Banja Luka je sa nivoa od 1.000 KM najprije pala za 15%, a zatim porasla za 40%. Iz toga zaključujemo:

- a) cijena akcija je ukupno porasla za 25%,
- b) cijena akcija je ukupno porasla za 55%,
- c) cijena akcija je ukupno porasla za 61%,
- d) cijena akcija je ukupno porasla za 19%.

55. Zarada po akciji preduzeća „A“ iznosi 50 KM. Preduzeće je isplatilo 40% neto dobiti u vidu dividende u iznosu od 25.000 KM. Tržišna cijena akcije je 6,20 KM. Kolika je tržišna kapitalizacija preduzeća?

56. Navedena prava dodijelite odgovarajućim hartijama od vrijednosti:

- a) pravo na dio dobiti,
- b) prioritet u stečajnom postupku,
- c) pristup finansijskim izvještajima kompanije,
- d) pravo preče kupovine,
- e) isplata nominalne vrijednosti o roku dospijeca,
- f) pravo glasa.

<i>Akcije</i>	<i>Obveznice</i>

57. Dat je amortizacioni plan petogodišnje obveznice „X“. Popunite amortizacioni plan do kraja ako znate da se kamata plaća godišnje i napišite jednačinu za izračunavanje cijene obveznice ako je diskontna stopa 8%.

<i>Broj kupona</i>	<i>Datum dospijeca</i>	<i>Ostatak glavnice</i>	<i>Isplata glavnice</i>	<i>Isplata kamate</i>	<i>Ukupna isplata</i>
0	01.06.2011.	1,00			
1	01.06.2012.	0,80	0,20	0,05	0,25
2	01.06.2013.	0,60	0,20	0,04	0,24

58. Slavko je prije 2 godine kupio jednu akciju Telekoma Srpske po cijeni od 1,20 KM. Slavko je danas prodao akciju po cijeni od 1,80 KM, prethodno primivši dividendu u iznosu od 0,12 KM. Koliki je prosječan godišnji prinos?

59. Dat je izvod iz bilansa stanja i uspjeha Telekoma Srpske za 2013. godinu.

**Bilans stanja**

	31.12.2013.
<b>Kapital (a+b+v+g)</b>	<b>692.526.187</b>
a) Osnovni kapital	491.383.755
b) Rezerve	146.929.876
v) Nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	55
g) Neraspoređena dobit	54.212.611
<b>Dugoročna rezervisanja</b>	<b>7.930.262</b>
<b>Obaveze</b>	<b>152.074.989</b>

**Bilans uspjeha za 2013. godinu**

Ukupni prihodi	478.148.316
Ukupni rashodi	366.845.830
Dobitak prije oporezivanja	111.302.486
Neto dobitak	100.296.487
Broj akcija	491.383.755
Posljednja tržišna cijena akcije	1,60

**Na osnovu podataka izračunajte:**

- 1) tržišnu kapitalizaciju Telekoma Srpske,
- 2) knjigovodstvenu vrijednost akcije Telekoma Srpske,
- 3) P/E racio.

60. Obveznica A je kuponska obveznica nominalne vrijednosti 1.000 KM sa godišnjom kamatnom stopom od 8%. Rok dospijeca je 2 godine, a kamata se isplaćuje polugodišnje. Po kojoj cijeni je investitor spreman da kupi obveznicu, ako je njegova željena polugodišnja stopa prinosa 6%?

61. Pretpostavimo da ste kupili akcije Telekoma Srpske a.d. Banja Luka. Procentualni prinos koji ste ostvarili nakon što ste prodali ove akcije iznosi 30%. Po kojoj cijeni ste kupili akcije ako ste ostvarili kapitalnu dobit u iznosu od 400 KM za 1.000 kupljenih akcija i ako je isplaćena dividenda po akciji od 0,11 KM?

62. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) zatvoreno akcionarsko društvo ima ograničen broj akcionara,
- b) nominalna vrijednost akcije je veća što je veći broj akcija koji se emituje,
- c) unutrašnja (intristična) vrijednost akcije je bitna za tehničku analizu,
- d) dobit po akciji predstavlja dobit poslije oporezivanja,
- e) diskontna obveznica ima kuponsku kamatnu stopu.

63. Zaokružite tačan odgovor:

- a) realan prinos neke imovine jednak je nominalnom prinosu umanjenom za inflaciju,
- b) prinos do dospijeca obveznice isključuje kapitalne dobitke ostvarene na toj obveznici,
- c) diskontna stopa je bezrizična stopa.

64. Imali ste 20 vaučera koje ste uložili u preduzeće „A“. Vaučeri su konvertovani u akcije i vi imate 470 akcija nominalne vrijednosti 1,00 KM od ukupno 250.000 akcija preduzeća „A“. Preduzeće je u 2015. godini imalo dvije emisije akcija po istoj nominalnoj vrijednosti, odnosno:

- a) druga emisija od 500.000 akcija,
- b) treća emisija od 450.000 akcija.

Koliku ste kapitalnu dobit ostvarili ako ste sve akcije koje ste imali, uključujući i akcije koje su vam pripale po osnovu novih emisija prodali po cijeni od 1,50 KM?

65. Napravite amortizacioni plan za obveznicu za koju su dati sljedeći podaci:

Datum emisije: 01.09.2013. godine  
Nominalna kamatna stopa: 5 %  
Nominalna vrijednost obveznice: 80 KM  
Rok dospijeca: 2 godine.  
Obveznica je polugodišnja anuitetna.  
Glavnica se isplaćuje u 4 jednaka dijela.

66. U procesu privatizacije uložili ste vaših 20 vaučera u investicioni fond „Invest“, a 20 vaučera u investicioni fond „Prima“.  
Prilikom ulaganja vaučera u fondove za jedan vaučer dobili ste 2 akcije. Tržišna cijena akcija fonda „Invest“ je 4,5 KM, a ukupan broj akcija fonda je 7.000.000. Fond „Prima“ se pretvorio u otvoreni investicioni fond koji ima 8.000.000 udjela. Neto vrijednost imovine fonda „Prima“ iznosi 64.000.000 KM. Koliko ćete više/manje novca zaraditi prodajom akcija fonda „Invest“ u odnosu na vrijednost udjela fonda „Prima“?

67. Dat je amortizacioni plan petogodišnje obveznice. Popunite amortizacioni plan do kraja. Napišite jednačinu za izračunavanje cijene obveznice ako je diskontna stopa 5%.

Broj kupona	Datum dospijeca	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata
0	30.04.2012.	1,00			
1	30.04.2013.	0,80	0,20	0,06	0,26
2	30.04.2014.	0,60	0,20	0,048	0,248

68. Zaokruži tačan odgovor. Mogućnost da se hartija od vrijednosti proda prije roka dospijeca čini tu hartiju od vrijednosti:

- likvidnom,
- solventnom,
- efikasnom.

44

69. Janko je prodao akcije kompanije „A” i platio 200 KM poreza na kapitalnu dobit i 10 KM poreza na dividendu. Ako je 2.000 akcija kupio po 4 KM, kolika je cijena po kojoj ih je prodao, ako je porez na kapitalnu dobit i na dividendu isti i iznosi 10%? Koliki je ukupan prinos koji je Janko ostvario u KM prije oporezivanja?

70. Zaokružite tačne tvrdnje:

- vlasnici prioritetnih akcija će dobiti prioritetnu dividendu prije kamate koju dobijaju vlasnici kuponskih obveznica,
- konvertibilnost prioritetnih akcija daje pravo vlasnicima da ih zamijene za obveznice,
- kupac obveznice će platiti čistu cijenu obveznice, umanjenu za brokersku proviziju i uvećanu za pripadajuću kamatu,
- u uslovima velike inflacije akcije su manje rizične u odnosu na obveznice,
- prednost strategije indeksiranja su niski transakcioni troškovi,
- tehnička analiza se koristi za utvrđivanje intristične vrijednosti,
- bruto društveni proizvod Republike Srpske je manji od ukupne javne potrošnje Republike Srpske,
- u Republici Srpskoj pravna lica ne mogu biti akcionari.

71. Vlasnik ste 10.000 obveznica čija je cijena na berzi 75. Nominalna vrijednost obveznice je 1 KM, a emitent je isplatio 30% glavnice. Koliko ćete dobiti novca od prodaje tih obveznica ako vam broker naplati proviziju od 0,5%, a kupac plati pripadajuću kamatu od 20 KM?
72. Dat je amortizacioni plan petogodišnje obveznice. Popunite amortizacioni plan do kraja. Napišite jednačinu za izračunavanje cijene obveznice ako je diskontna stopa 7 %.

Broj kupona	Datum dospjeća	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata
0	30.04.2012.	1,00			
1	30.04.2013.	0,80	0,20	0,05	0,25

73. Zaokružite kombinaciju tačnih tvrdnji.

- prilikom prodaje hartija od vrijednosti one moraju biti na klijentskom računu kod brokerske kuće preko koje dajete nalog za prodaju,*
- na berzi ne možete prodati samo jednu akciju,*
- za dva kupovna/prodajna naloga sa istim cijenama prednost ima onaj koji je ranije dostavljen brokeru,*
- raspon cijene je razlika između najbolje i najgore kupovne cijene.*

Odgovori:

- a) i b).
- b), c) i d).
- a), c) i d).
- a) i c).

74. Zaokružite tačne tvrdnje:

- investitor koji koristi fundamentalnu analizu mora znati da analizira bilans stanja, bilans uspjeha i bilans novčanih tokova,
- investitor koji se koristi tehničkom analizom mora da koristi znanja iz finansijske matematike za izračunavanje unutrašnje vrijednosti akcija i obveznica,
- investitor koji ima averziju prema riziku prije će ulagati novac u trezorske zapise nego u akcije profitabilnih preduzeća,
- investitor koji želi da se zaštiti od inflacije ulagaće novac u obveznice sa fiksnom kamatnom stopom i izbjegavaće ulaganje novca u akcije.

75. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) akcijama zatvorenih akcionarskih društava se ne trguje na berzi,
- b) zatvoreni investicioni fond mora otkupiti akcije od akcionara ako on iste ne može prodati na berzi,
- c) nominalna vrijednost obveznice je veća što je veći broj obveznica koje se emituju,
- d) emitovanjem trezorskih zapisa na berzi Republika Srpska povećava prihode u budžetu,
- e) kupac obveznice plaća prodavcu pripadajuću kamatu za period od emisije obveznica do dana kada kupuje te obveznice,
- f) ako je sadašnja vrijednost akcije koja je dobijena metodom diskontovanja novčanih tokova veća od tržišne cijene, akciju treba kupiti.

76. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) akcije su vlasničke hartije od vrijednosti koje daju pravo glasa,
- b) obveznice su dužničke hartije od vrijednosti koje daju pravo glasa,
- c) trezorski zapisi su dugoročne hartije od vrijednosti koje emituje država.

77. Zarada po akciji preduzeća „A“ iznosi 40 KM. Preduzeće je isplatilo 15 % neto dobiti u vidu dividende u iznosu od 9.000 KM. Tržišna cijena akcije je 480 KM. Kolika je tržišna kapitalizacija preduzeća?

78. Ukupan kapital preduzeća „A“ je 5.000.000 KM i sastoji se od 2.200.000 KM osnovnog kapitala (nominalna vrijednost akcije je 1 KM) i 2.800.000 neraspoređene dobiti. Ostvaren prihod u 2015. godini iznosi 500.000 KM i predviđa se da će u naredne dvije godine (2016-2017) rasti po stopi od 4%. Ukupni rashodi u 2015. godini iznose 220.000 KM i predviđa se da će rasti po stopi od 3%. Kolika je sadašnja vrijednost preduzeća ako je diskontni faktor 12%? Kolika je zarada po akciji u 2018. godini?

79. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) obveznicom se trguje po cijeni iznad nominalne vrijednosti kada je kamatna stopa obveznice viša od tržišne kamatne stope,
- b) nominalna vrijednost obveznice je fiksna,
- c) cijena kuponske obveznice pada nakon isplate dijela glavnice,
- d) tekući prinos na obveznicu se mijenja samo ako se mijenja kamatna stopa,
- e) diskontne obveznice nemaju rok dospijeca.

80. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:

- a) maksimalan broj akcionara preduzeća čiji osnovni kapital čini 1.000 akcija nominalne vrijednosti 100 KM jeste 1.000 akcionara,
- b) preduzeće sa dobrom finansijskom stabilnošću ima veći kapital od obaveza,
- c) investicioni fond u svom portfelju ne može imati akcije drugog investicionog fonda,
- d) akcijom je moguće trgovati samo ukoliko je njena tržišna cijena ispod nominalne vrijednosti,
- e) nova emisija akcija pri istoj nominalnoj vrijednosti će povećati osnovni kapital preduzeća,
- f) nova emisija akcija pri istoj neto dobiti će smanjiti zaradu po akciji preduzeća.

Odgovori:

- 1. b), c). i e).
- 2. a), e). i f).
- 3. a). i e).
- 4. b), d). i f).
- 5. b), e). i f).

81. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Štednja	a	Javna ponuda akcija
2	Glavnica	b	Finansijska imovina
3	Prospekt	c	Vlasnik
4	Akcionar	d	Nominalna vrijednost duga
5	Investicioni fond	e	Neto vrijednost udjela

82. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) Korporativne obveznice emituje država kako bi prikupila novčana sredstva koja će investirati u državne korporacije.
- b) Tržišta trezorskih zapisa i državnih obveznica su najlikvidnija tržišta hartija od vrijednosti.
- c) Vlasnici diskontnih obveznica periodično primaju isplate koje mogu da ponovo investiraju ili potroše.
- d) Cijena obveznica na berzi se izražava kao procenat od neisplaćenog dijela nominalne vrijednosti obveznice.
- e) Ako je zabilježena inflacija, nominalna stopa prinosa je veća od realne stope prinosa.

83. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi 100 KM. Emitent obveznice je dužan na godišnjem nivou platiti kamatu u iznosu od 8%. Rok dospijea obveznice je dvije godine, a kamata se obračunava i isplaćuje kvartalno. Glavnica se isplaćuje o roku dospijea. Izračunati cijenu obveznice ako je zahtjevana stopa prinosa 5%. Koristite konformnu diskontnu stopu!

84. Cijena akcija kompanije Telekom Srpske a.d. Banja Luka se sa nivoa od 1.000 KM povećala za 30%, a zatim za 20%. Iz toga zaključujemo:

- a) cijena akcija je ukupno porasla 50%,
- b) cijena akcija je ukupno porasla 30%,
- c) cijena akcija je ukupno porasla 56%,
- d) cijena akcija je ukupno porasla 60%.

85. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Sistemska rizik	a	S & P (Standard and Poor's)
2	Obveznica	b	Centralni registar hartija od vrijednosti
3	Kreditni rejting	c	Rizik tržišta
4	Knjiga akcionara	d	Dužnički instrument
5	Otvoreni investicioni fond	e	Udjeli

86. Mogućnost da se obveznica na berzi proda prije roka dospijea čini tu oveznicu:

- a) solventnom,
- b) likvidnom,
- c) efikasnom.

87. Pravo da postojeći akcionari kupe akcije, srazmjerno svom učešću, ukoliko skupština akcionara donese odluku o novoj emisiji akcija se naziva \_\_\_\_\_.

88. Zaokružite kombinaciju tačnih tvrdnji:

- a) nova emisija akcija pri istoj neto dobiti će smanjiti zaradu po akciji preduzeća,
- b) akcijama se ne može trgovati po cijeni višoj od nominalne vrijednosti,
- c) efektivna kamatna stopa je uvijek veća od nominalne kamate,
- d) dobit po akciji je dobit poslije oporezivanja,
- e) prilikom prodaje hartija od vrijednosti prodavac ih mora imati na vlasničkom računu kod Centralnog registra,
- f) emitovanjem trezorskih zapisa Republika Srpska ostvaruje rast prihoda u budžetu.

Odgovori:

- 1. a), b), c) i f).
- 2. a), d), i e).
- 3. b), d), e) i f).
- 4. c), d) i f).

**Poglavlje 4****OSNOVE INVESTIRANJA**

1. Prije godinu dana kupili ste akciju za 1.000 KM. Njena sadašnja cijena je 1.050 KM i u međuvremenu ste dobili 100 KM dividende. Kolika je vaša nominalna stopa prinosa na kupljenu akciju, a kolika realna stopa ako je inflacija 9%? Koristite se Fišerovom formulom!
2. Zaokružiti tačne odgovore:  
U kojim od navednih slučajeva će se smanjiti očekivani prinos od investiranja u akcije:
- preduzeće će isplatiti dividendu,
  - tržišna cijena akcija će se smanjiti u odnosu na cijenu po kojoj su one kupljene,
  - rizik poslovanja preduzeća značajno će porasti,
  - rizik poslovanja preduzeća značajno će se smanjiti,
  - tržišna cijena akcija će porasti u odnosu na cijenu po kojoj su one kupljene.
3. Koeficijent korelacije za dvije hartije od vrijednosti iznosi minus jedan (-1). Zaokružite tačne tvrdnje:
- ukoliko cijena jedne hartije poraste za 5%, cijena druge će ostati nepromijenjena,
  - ukoliko cijena jedne hartije poraste za 5%, cijena druge će porasti za 5%,
  - ukoliko cijena jedne hartije poraste za 5%, cijena druge će se smanjiti za 5%,
  - ukoliko se cijena jedne hartije smanji za 5%, cijena druge će porasti za 5%,
  - ukoliko se cijena jedne hartije smanji za 5%, cijena druge će se smanjiti za 5%.
4. Izračunajte i rangirajte (od najmanje rizične ka najviše rizičnoj) investicije uzimajući u obzir relativnu mjeru rizika (koeficijent varijacije):

Investicije (1)	Očekivani prinos (%) (2)	Standardna devijacija (3)	Relativna mjera rizika (4)	Rang (5)
A	20	14,5		
B	15	17		
C	35	27,5		
D	22	19		

5. Zaokružite tačan odgovor:

- a) investiranjem u akcije ostvaruje se prinos iz kamate i/ili kapitalnog dobitka,
- b) ulaganjem u više hartija od vrijednosti smanjuje se specifični rizik,
- c) smatra se da je novac rizičnija imovina od akcija,
- d) diverzifikacijom portfelja investitor povećava prinos.

6. Zaokružite tačne odgovore. Diverzifikacijom portfelja investitor:

- a) povećava rizik,
- b) povećava prinos,
- c) smanjuje rizik,
- d) kupuje različite hartije od vrijednosti.

7. Potrebno je izračunati stopu dividende za preduzeća i rangirati preduzeća od boljeg ka lošijem na osnovu podataka iz tabele.

Preduzeće	Dobit po akciji u KM (EPS)	Neto dobit	Iznos dividende	Tržišna cijena	Dividendna stopa	Rang
A	1,20	1.800.000	1.500.000	12,70		
B	1,75	4.725.000	3.240.000	13,70		
C	0,80	4.400.000	1.100.000	5,17		
D	1,35	148.500	110.000	15,80		

8. Zaokružite tačne odgovore:

- a) sadašnja vrijednost novčanog iznosa nakon pet godina je manja od sadašnje vrijednosti istog novčanog iznosa nakon tri godine kada se koristi isti diskontni faktor,
- b) sadašnja vrijednost novčanog iznosa nakon pet godina je veća od sadašnje vrijednosti istog novčanog iznosa nakon tri godine kada se koristi isti diskontni faktor,
- c) diskontovanje novčanih tokova je postupak svođenja sadašnje vrijednosti novačnih tokova na buduće vrijednosti uzimajući u obzir stopu inflacije,
- d) diskontovanje novčanih tokova je postupak svođenja budućih vrijednosti novčanih tokova na sadašnje vrijednosti,
- e) diskontni faktor se dobije postupkom diskontovanja.

9. Dvije osnovne investicione strategije su: \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ ?

10. Pažljivo pročitajte sljedeće stavove:

- a) povećanje kamatne stope dovodi do rasta cijena obveznica,
- b) cijena obveznice na tržištu se izražava kao procenat od nominalne vrijednosti,
- c) ukoliko su veće stope inflacije - niže su realne stope prinosa obveznica,
- d) smanjivanje kamatne stope dovodi do rasta cijena obveznica.

Zaokružite kombinaciju koja odražava tačne stavove:

- 1. a) i b).
- 2. a) i c).
- 3. a) i d).
- 4. b), c) i d).

11. Očekivana stopa prinosa akcije A je 20%, a standardna devijacija stope prinosa iznosi 4%. Očekivana stopa prinosa akcije B je 50%, a standardna devijacija stope prinosa iznosi 6%. Kada uporedimo rizičnost ove dvije akcije, zaključujemo da je:

- a) akcija A je rizičnija od akcije B,
- b) akcija B je rizičnija od akcije A,
- c) akcije A i B su jednako rizične,
- d) akcija A je bezrizična.

52

12. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) konzervativan investitor će u svom portfelju imati najveće učešće dužničkih hartija od vrijednosti,
- b) investitor koji je spreman da preuzme veći rizik će u svom portfelju imati veći udio hartija od vrijednosti sa fiksnim prihodom,
- c) investitor koji ima averziju prema riziku najčešće ulaže u akcije preduzeća koja se tek pojavljuju na tržištu.

13. Koliku zaradu donosi ulaganje banke u državne obveznice u iznosu od 1.000.000 KM poslije tri godine, po kamatnoj stopi od 8% godišnje i pri godišnjem kapitalisanju?

14. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) prednost aktivne strategije investiranja u odnosu na pasivnu je ta što podrazumijeva niže transakcijske troškove,
- b) fundamentalna i tehnička analiza se koriste u pasivnoj strategiji investiranja,
- c) investitori koji se koriste aktivnim strategijama investiranja nastoje „pobjediti“ tržište,
- d) „kupi i drži“ je pasivna strategija investiranja.

15. Izračunati očekivane stope prinosa akcija A i B.

Stanje privrede	Vjerovatnoća	Mogući prinos	
		Akcija A	Akcija B
Uzlet	0,3	30	80
Normalno	0,4	20	20
Recesija	0,3	10	-40
Sumarno	1		

16. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- strategija indeksacije je aktivna strategija jer dovodi u vezu kretanje cijena hartija od vrijednosti sa kretanjem vrijednosti berzanskih indeksa,
- aktivne strategije investiranja podrazumijevaju da su tržišta efikasna,
- pasivne strategije investiranja su pretežno dugoročne strategije investiranja.

17. Zaokružite tačan odgovor:

- ako je sadašnja vrijednost akcije koja je dobijena metodom diskontovanja dividende veća od trenutne tržišne cijene, akciju treba kupiti,
- ako je sadašnja vrijednost akcije koja je dobijena metodom diskontovanja dividende manja od trenutne tržišne cijene, akciju treba kupiti,
- model diskontovanja dividendi utvrđuje buduću vrijednost dividendi preduzeća koristeći postupak diskontovanja sadašnjih vrijednosti dividende.

18. Zaokružite kombinacije tačnih tvrdnji:

- na osnovu koeficijenta varijacije zaključujemo koja je hartija od vrijednosti manje, odnosno više rizična,
- pasivna strategija investiranja podrazumijeva kupovinu hartije od vrijednosti i njeno držanje duži vremenski period, bez obzira na promjene na tržištu,
- tehnička analiza predstavlja utvrđivanje cijene hartije od vrijednosti na bazi istorijskih kretanja cijena i drugih parametara te hartije,
- bezrizična stopa se određuje na osnovu međunarodno priznate referentne kamatne stope.

Odgovor:

- a), b) i d).
- b) i c).
- c) i d).
- a), b), c) i d).

19. Diskontna stopa se još naziva i cijena kapitala.

- a) tačno,
- b) netačno.

20. Što je standardna devijacija portfelja veća, rizik ulaganja je \_\_\_\_\_ (veći ili manji)?

21. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) novac je najlikvidniji oblik imovine,
- b) što je duži rok investiranja, rizik investicije se povećava,
- c) prinos i rizik hartije od vrijednosti su obrnuto proporcionalne veličine,
- d) 100 KM danas vrijedi isto koliko i 100 KM za dvije godine, uz pretpostavku da nema inflacije u posmatranom periodu.

22. Smanjenje bankarske kamatne stope na oročenu štednju će dovesti do:

- a) povećanja ulaganja u hartije od vrijednosti,
- b) smanjenje ulaganja u hartije od vrijednosti,
- c) povećanja štednje u bankama,
- d) smanjenje štednje u bankama.

23. Ako su očekivana i stvarna stopa prinosa neke hartije od vrijednosti jednake, onda je standardna devijacija:

- a) pozitivna,
- b) negativna,
- c) nula.

24. Dato je pet hartija od vrijednosti sa sljedećim karakteristikama:

Hartije od vrijednosti	Očekivani prinos (%)	Standardna devijacija	Relativna mjera rizika
A	7	0	
B	9	2	
C	12	3,5	
D	10	1,5	
E	15	4	

Formirati optimalan portfelj hartija od vrijednosti koji će u svom sastavu imati tri od pet navedenih hartija od vrijednosti. Obrazložiti izbor hartija od vrijednosti.

25. Zaokružite tačne tvrdnje:

- fundamentalna analiza zasniva se na pretpostavci da se istorija ponavlja,
- u osnovi tehničke analize nalazi se koncept vremenske vrijednosti novca,
- koncept slabe forme efikasnosti tržišta podrazumijeva da investitor ne može pobijediti tržište, tj. imati prinose veće od prosječnih prinosa,
- ekonomski nerazvijene zemlje sa nerazvijenim tržištima kapitala i niskom kreditnim rejtingom imaju visoke diskontne stope,
- analitičar koji se koristi tehničkom analizom polazi od pretpostavke da su sve informacije koje utiču na cijenu akcija već uključene u tržišnu cijenu akcije,
- jedan od osnovnih zadataka analitičara koji koriste tehničku analizu je otkrivanje trendova u kretanjima cijena hartija od vrijednosti.

26. Investitor predviđa prihode, rashode i učešće dividende u dobiti preduzeća "A" koji su dati u tabeli.

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ukupni prihodi (KM)	200.000	300.000	400.000	250.000	350.000	280.000	500.000
Ukupni rashodi (KM)	150.000	200.000	300.000	150.000	150.000	180.000	300.000
Učešće dividende u dobiti	50%	70%	60%	50%	40%	50%	50%

Za procjenu vrijednosti preduzeća investitor koristi model diskontovanja dividendi. Koliko je procijenjena sadašnja vrijednost preduzeća, ako je investitorov zahtijevani prinos 8%? (dovoljno je postaviti zadatak).

27. Kupili ste 100 obveznica po cijeni od 91. Nakon tri godine ste prodali obveznice po cijeni od 94. Isplaćene su kamate tri puta. Godišnja kamatna stopa iznosi 5%. Nominalna vrijednost obveznice je 100 KM. Koliko je iznosio vaš prosječni godišnji prinos? (postaviti zadatak).

28. Rangirajte hartije od vrijednosti od najrizičnije ka najmanje rizičnoj koristeći pri tome relativnu mjeru rizika ako su dati sljedeći podaci.

Hartija od vrijednosti	Očekivani prinos (%)	Standardna devijacija	Rang
A	12	7	
B	20	14	
C	24	25	
D	19	22	
E	10	8	

29. Pretpostavimo da želite uložiti novac u hartije od vrijednosti. Na raspolaganju su vam dvije akcije, A i B. Akcija B ima standardnu devijaciju 5. Ako su podaci za akciju A dati u tabeli, koju akciju ćete kupiti pod pretpostavkom da imate malu toleranciju rizika?

HOV		A
Stanje ekonomije	Prinos u %	Vjerovatnoća ostvarenja
Recesija	5	0,6
Ekspanzija	12	0,4

30. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Standardna devijacija	a	Cijena kapitala
2	Portfelj	b	Mjera rizika
3	Diskontna stopa	c	Neto vrijednost imovine
4	Investicioni fond	d	Skup različitih oblika imovine

56

31. Zaokružite netačne tvrdnje:

- sistemski rizik je nemoguće izbjeći,
- obveznicom se ne može trgovati po cijeni koja je niža od njene nominalne vrijednosti,
- emitent obveznice je istovremeno i zajmodavac,
- odnos između rizika i prinosa na hartije od vrijednosti je inverzan,
- polujaka forma efikasnosti tvrdi da na cijenu utiču sve informacije, javno objavljene i privatne.

32. Ako je koeficijent korelacije dvije akcije u vašem portfelju pozitivan, tada će rast cijene jedne akcije dovesti do:

- rasta cijene druge akcije,
- smanjenja cijene druge akcije,
- cijena druge akcije se neće mijenjati.

33. Vlasnik ste 5.000 obveznica čija cijena na berzi iznosi 63%, nominalna vrijednost 1 KM i emitent je već isplatio 20% nominalne vrijednosti obveznice. Koliko ćete dobiti novca od prodaje tih obveznica ako vam broker naplati proviziju od 0,5%, a kupac plati pripadajuću kamatu od 15 KM?

34. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) što je veći rizik ulaganja, to je manja diskontna stopa,
- b) pasivna investiciona strategija ima niže transakcione troškove od aktivne investicione strategije,
- c) sitemski rizik se smanjuje ulaganjem u više hartija od vrijednosti u jednoj državi,
- d) kada se obveznica kupi po nominalnoj vrijednosti u primarnoj emisiji i drži do datuma dospijeca, prinos je jednak nominalnoj kamatnoj stopi,
- e) kretanje cijene i prinosa obveznice je inverzno,
- f) dividendna stopa je odnos između dividende i neto dobitka preduzeća.

35. Poznato je da je očekivana stopa prinosa akcije TLKM-R-A 31%, a njena standardna devijacija 7%. Podaci za akciju TRZN-R-A su dati u tabeli.

<i>HOV</i>	<i>TRZN-R-A</i>	
Stanje ekonomije	Prinos u %	Vjerovatnoća ostvarenja
Ekspanzija	40	0,1
Normalno	30	0,7
Recesija	20	0,2

Na osnovu ovih podataka zaključujemo:

- a) akcija TLKM-R-A ima veći očekivani prinos i manje je rizična od akcije TRZN-R-A,
- b) akcija TLKM-R-A ima veći očekivani prinos, ali je rizičnija od akcije TRZN-R-A,
- c) akcija TLKM-R-A ima isti očekivani prinos i manje je rizična od akcije TRZN-R-A,
- d) akcija TLKM-R-A ima manji očekivani prinos, ali je i manje rizična od akcije TRZN-R-A.

Obrazložite odgovor.

36. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) standardna devijacija je mjera ukupnog prinosa na investiciju,
- b) dividenda se isplaćuje vlasnicima prioritetnih akcija,
- c) prinos obveznice se sastoji od kapitalnog dobitka i kamate,
- d) u piramidalnim šemama novac ulagača se ulaže u aktivu sa visokim prinosom koji se zatim raspoređuje novim ulagačima,
- e) tekući prinos na obveznice je mjera ukupnog prinosa koji investitor ostvaruje ulaganjem novca u obveznice.

37. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Penzijski fondovi	a	Pasivna strategija
2	Centralni registar	b	Akcije
3	Pravo preče kupovine	c	Obveznica
4	Efikasna tržišta	d	Drugi stub
5	Diskontna stopa	e	Cijena kapitala
6	Promjene kamatnih stopa	f	Knjiga akcionara

38. Na osnovu podataka iz tabele izračunajte stopu dividende za preduzeća i izvršite njihovo rangiranje od boljeg ka lošijem.

<i>Preduzeće</i>	<i>Dobit po akciji u KM (EPS)</i>	<i>Neto dobit</i>	<i>Iznos dividende</i>	<i>Tržišna cijena</i>	<i>Dividendna stopa</i>	<i>Rang</i>
A	0,22	2.414.911	1.857.453	1,74		
B	1,79	9.359.224	8.616.785	4,56		
C	1,24	7.625.523	6.209.532	2,38		
D	1,60	8.149.503	7.421.927	3,91		
E	1,35	7.733.123	5.645.085	3,12		

39. Pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Dužnička hartija od vrijednosti	a	Finansijska prevara
2	Fundamentalna analiza	b	Realna stopa prinosa
3	Razlika u cijeni	c	Unutrašnja vrijednost
4	Inflacija	d	Standardna devijacija
5	Piramida	e	Kapitalni gubitak
6	Rizik	f	Trezorski zapis

40. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:

- a) cijena kuponske obveznice će pasti kada se isplati dio glavnice,
- b) cijena obveznice na berzi se iskazuje kao postotak od nominalne vrijednosti,
- c) rast cijene obveznice dovodi do rasta prinosa obveznice,
- d) kada preduzeće emituje obveznice povećava svoj kapital,
- e) fizičko lice ne može emitovati obveznice.

Odgovori:

- 1. a), b) i g).
- 2. b), c), i d).
- 3. b) i e).
- 4. c) i e).
- 5. a), d) i e).

41. Zakružite tačne tvrdnje:

- a) prinos i rizik od investiranja su direktno povezani,
- b) prinos i rizik su obrnuto proporcionalno povezani,
- c) investitor sa averzijom prema riziku ulaže u trezorske zapise,
- d) investitor sa averzijom prema riziku ulaže u novoosnovana akcionarska društva.

42. Niste skloni riziku. Trebate kreirati portfelj od tri hartije od vrijednosti sa maksimalnim prinosom uz minimalni rizik. Koje od navedenih hartija od vrijednosti ćete odabrati, ako su vam dati sljedeći podaci?

Hartija od vrijednosti	Očekivani prinos	Standardna devijacija
A	15	13
B	19	13
C	24	20
D	10	9
E	19	22

43. Zaokružiti tačan odgovor. Vlasnik trogodišnjih diskontnih obveznica će:

- a) na kraju svake godine dobijati kamatu,
- b) na kraju svake godine dobijati glavnicu,
- c) dobiti glavnicu o roku dospjeća.

44. Metoda utvrđivanja vrijednosti određene hartije na osnovu analize finansijskih, ekonomskih i faktora okruženja naziva se \_\_\_\_\_?

45. Zaokružite tačne odgovore:

- a) ex-dividend day utvrđuje Centralni registar hartija od vrijednosti na osnovu knjige akcionara,
- b) ako kao akcionar koristite pravo preče kupovine akcija prilikom nove emisije, nećete promijeniti svoj vlasnički udio,
- c) prosječni godišnji prinos na akcije dva preduzeća koji imaju istu procentualnu promjenu tržišne cijene biće veći kod preduzeća koje isplati dividendu,
- d) preferencijalne akcije se izuzimaju iz osnovnog kapitala preduzeća,
- e) prilikom računanja dobiti po akciji (EPS) dobit se ne umanjuje za porez.

46. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) kupac akcija plaća pripadajuću dividendu prodavcu akcija za period od posljednje isplate dividende do datuma kada kupac postaje vlasnik akcija,
- b) konsoli su vrsta kuponskih obveznica,
- c) upis obveznica uz premiju znači da će se emitent zadužiti po stopi koja je manja od nominalne kamatne stope,
- d) likvidnost obveznice je veća što je razlika između prodajne i kupovne cijene obveznice manja,
- e) smanjenje tržišne cijene obveznice smanjuje tekući prinos obveznice,
- f) za razliku od tekućeg prinosa obveznice prinos do dospijea obveznice ne uzima u obzir kamate, već samo kapitalne dobitke/gubitke,
- g) izračunavanje prinosa do dospijea obveznica i unutrašnje vrijednosti akcija preduzeća fundamentalnom analizom u osnovi imaju model diskontovanja novčanih tokova.

60

47. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Korelacija	a	Sopstveni kapital
2	Emisiona premija	b	Konvertibilnost
3	Preferencijalne akcije	c	Obračun i poravnanje
4	Diverzifikacija	d	Povezanost
5	Prljava cijena	e	Rizik

48. Dopunite tvrdnju:

Akcijama otvorenih akcionarskih društava se trguje na \_\_\_\_\_ .

49. Pretpostavimo da na raspolaganju imate 50.000 KM i dvije opcije ulaganja - možete uložiti u banku i u državne obveznice na godinu dana. Banka vam nudi kvartalno ukamaćivanje uz godišnju kamatnu stopu od 4,5%, a obveznica vam donosi godišnji prinos od 5%. Izračunajte koju opciju ćete izabrati?

50. Zaokružite tačne odgovore:

- a) tekući prinos obveznica ne uzima u obzir mogućnost reinvestiranja isplaćene kamate,
- b) što se obveznica skuplje plati veći će biti prinos do dospjeća te obveznice,
- c) novčani tok kuponske obveznice sadrži dio kamate i dio glavnice,
- d) pasivna strategija pretpostavlja da su tržišta hartija od vrijednosti efikasna.

51. Pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Obične akcije	a	Prenos vlasništva
2	Emisiona premija	b	Pravo preče kuopovine
3	T+3	c	Cijena kapitala
4	Anuitet	d	Pravo na dividendu
5	Diskontna stopa	e	Novčani tok
6	Ex-dividend day	f	Kapital

52. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) korporativne obveznice emituje država kako bi prikupila novčana sredstva koja će investirati u državne korporacije,
- b) tržišta trezorskih zapisa i državnih obveznica su najlikvidnija tržišta hartija od vrijednosti,
- c) vlasnici diskontnih obveznica periodično primaju isplate koje mogu da ponovo investiraju ili potroše,
- d) cijena obveznica na berzi se izražava kao procenat od neisplaćenog dijela nominalne vrijednosti obveznice,
- e) ako je zabilježena inflacija, nominalna stopa prinosa je veća od realne stope prinosa.

53. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) jedna KM danas vrijedi više nego jedna KM sutra,
- b) prinos do dospijeca se izražava kao stopa na godišnjem nivou samo kod obveznica koje godišnje isplaćuju glavnici,
- c) preduzeće prije inicijalne javne ponude akcija mora registrovati te akcije u Centralnom registru hartija od vrijednosti,
- d) zaduživanje države putem emisije obveznica je skuplje ukoliko država ima loš kreditni rejting,
- e) ukoliko preduzeće dokapitalizacijom ostvari emisiju premiju knjigovodstvena vrijednost akcija će porasti,
- f) inflacija smanjuje nominalni prinos do dospijeca kod obveznica,
- g) bezrizična stopa prinosa je nula i ne utiče na cijenu kapitala.

Odgovori:

- 1. a), b) i e).
- 2. e) i f).
- 3. b), e) i g).
- 4. a), d) i e).
- 5. b), c) i g).

54. Pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

1	Tehnička analiza	a	Rizik
2	Standardna devijacija	b	Poravnanje
3	Obveznica	c	Prospekt
4	Centralni registar	d	Trendovi
5	Izlazak na berzu	e	Priljava cijena

55. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) investitor kupuje obveznice da bi mogao upravljati kompanijom,
- b) investitor kupuje akcije da bi ostvario prinos,
- c) investitor kupuje obveznice da bi ostvario pravo na dividendu.

56. Koliko vam je dividende po akciji isplatilo preduzeće „X“ čije akcije ste kupovali po cijeni od 1,60 KM, a prodali po 1,90 KM ako znate da je procenualni prinos vaše investicije 40%?

57. Zaokružite tačne tvrdnje:

- a) Fratelo trejd je prvo privatno preduzeće koje je emitovalo obveznice u Republici Srpskoj,
- b) prinos do dospijeaća obveznice je ukupan prinos koji obuhvata nominalnu kamatnu stopu i prljavu cijenu obveznice,
- c) fišerova formula služi da se izračuna nominalna stopa inflacije kada nam je poznata realna stopa inflacije,
- d) kada prinos do dospijeaća obveznice raste tada pada cijena obveznice,
- e) konvertibilnost preferencijalnih akcija je pravo vlasnika da se namire iz likvidacione mase prije vlasnika obveznica.

58. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) sistemski rizik se može eliminisati fundamentalnom analizom preduzeća,
- b) tehnička analiza pomaže investitorima na tržištima sa slabom formom efikasnosti da ostvare velike prinose,
- c) diskontna stopa je veća što je rizik veći.

59. Niste skloni riziku. Trebate kreirati portfelj od tri hartije od vrijednosti sa maksimalnim prinosom uz minimalni rizik. Koje od navedenih hartija od vrijednosti ćete odabrati, ako su vam dati sljedeći podaci?

<i>Hartija od vrijednosti</i>	<i>Očekivani prinos</i>	<i>Standardna devijacija</i>
A	15	14
B	8	13
C	24	20
D	11	9
E	19	23

60. Zaokružite tačnu tvrdnju:

- a) investitor kupuje obveznice da bi zaradio dividendu.
- b) investitor kupuje akcije da bi zaradio kapitalnu dobit,
- c) investitor kupuje akcije da bi zaradio kamatu.

61. Vlasnik ste 14.000 obveznica nominalne vrijednosti 1 KM čija cijena na berzi iznosi 73%. Emitent je već isplatio 30% nominalne vrijednosti obveznice. Koliko ćete dobiti novca od prodaje tih obveznica ako vam broker naplati proviziju od 0,5%, a kupac plati pripadajuću kamatu od 60 KM?

62. Investitor koji želi da kupi akcije na Banjalučkoj berzi mora da:

- a) zaključi ugovor sa brokerskom kućom,
- b) zaključi ugovor sa Banjalučkom berzom,
- c) uplati novac brokerskoj kući za kupovinu akcija,
- d) uplati novac Centralnom registru za kupovinu akcija.

63. Pretpostavimo da ste 2015. godine kupili 500 akcija nekog preduzeća po cijeni od 2,50 KM. U toku 2016. godine preduzeće je isplatilo 40.000 KM dividende. Ako preduzeće ima emitovanih 2.000.000 akcija i ako ste svoje akcije prodali 2017. godine po cijeni od 3,20 KM koliku ste zaradu ostvarili?

64. Dva investitora su u istom trenutku uložila po 1.000 KM u dvije različite vrste imovine. Prvi investitor je uložio novac u državne obveznice uz kamatnu stopu od 7% i period ulaganja od 4 godine. Drugi investitor je kupio akcije ABC preduzeća po cijeni od 1,25 KM po akciji. Ulaganje je trajalo 5 godina, a investitor je u tom periodu dobio dividendu u ukupnom iznosu od 0,35 KM po akciji. Investitor je na kraju prodao akcije po cijeni od 1,33 KM po akciji. Koji investitor je ostvario veću zaradu?

65. Svakom pojmu koji je označen brojem dodijelite odgovarajući pojam označen slovom.

64

1	Rizik	a	DAX
2	Pasivna strategija	b	Dužnička hartija od vrijednosti
3	Berzanski indeks	c	Standardna devijacija
4	Trezorski zapis	d	Udjeli
5	Otvoreni investicioni fondovi	e	Kupi i drži

66. Ukoliko kamatna stopa pada, cijena obveznice:

- a) pada,
- b) raste.

67. Za koliko godina ćete kroz ostvarene dobiti vratiti uloženi novac u preduzeće „A“ ako je cijena akcija tog preduzeća na berzi 0,70 KM, neto dobit preduzeća u 2017. godini 2.350.000 KM i ako preduzeće ima emitovanih 40.000.000 akcija?

68. Ukoliko ne postoji stabilna tražnja za nekom hartijom od vrijednosti, prodavac te hartije od vrijednosti će na tržištu morati:

- a) spustiti cijenu hartije od vrijednosti,
- b) podići cijenu hartije od vrijednosti.

69. Izračunajte realnu stopu prinosa na akcije Boksit a.d. Milići (koristite Fišerovu formulu) ako znate da ste kupili ste akcije po cijeni od 0,60 KM. Preduzeće je isplatilo 0,0116 KM dividnde po akciji. Akcije ste prodali po cijeni od 0,80 KM, a stopa inflacije je 2,5%.

70. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:

- a) *glavnica obveznica koju emitent periodično vraća je ustvari njena nominalna vrijednost,*
- b) *diskontne obveznice na sekundarnom tržištu mogu biti trgovane po cijeni koja je veća od nominalne vrijednosti obveznice,*
- c) *kada raste prinos do dospjeća na obveznice tada pada cijena obveznica,*
- d) *pripadajuća kamata je kamata koja pripada kupcu obveznice ako je obveznicu kupio nakon datuma isplate kupona,*
- e) *tekući prinos na obveznicu se mijenja samo ako se mijenja kamatna stopa,*
- f) *sadašnja cijena obveznica sa nepromijenjenim novčanim tokom će biti veća ako se smanji diskontna stopa.*

Odgovori:

- 1. a), b), c) i f).
- 2. a), b) i c).
- 3. b), c), d) i f).
- 4. a), c), d) i e).

71. Zaokružite kombinaciju tačnih odgovora:

- a) fizička lica mogu kupovati hartije od vrijednosti samo na sekundarnom tržištu,
- b) jedna marka danas vrijedi isto koliko i jedna marka za godinu dana pod uslovom da se ne mijenja stopa inflacije,
- c) ako je sadašnja vrijednost akcije niža od tržišne cijene, akciju treba kupiti,
- d) ako je neko vlasnik akcija na „ex-dividend day” onda ima pravo na dividendu koju preduzeće isplaćuje,
- e) što je veći raspon cijena neke akcije to je likvidnost te akcije veća,
- f) ukoliko preduzeće prilikom primarne emisije akcija ostvari emisionu premiju ukupan kapital preduzeća će porasti.

72. Tekući prinos obveznice je:

- a) odnos pripadajuće kamate i nominalne vrijednosti obveznice,
- b) odnos tržišne cijene i nominalne vrijednosti obveznice,
- c) odnos kupona i čiste cijene obveznice,
- d) odnos kupona i tržišne cijene obveznice,
- e) odnos pripadajuće kamate i tržišne cijene obveznice.

73. Zaokruži tačne tvrdnje:

- a) diverzifikacija ulaganja povećava rizik ulaganja,
- b) vlasnici preferencijalnih akcija nemaju pravo glasa na skupštini akcionara,
- c) procjena unutrašnje (intrističke) vrijednosti akcije se vrši na osnovu tehničke analize,
- d) odnos između rizika i prinosa na hartije od vrijednosti je direktan,
- e) rentabilnost mjeri moć ostvarivanja prinosa na angažovana sredstva.

74. Zakružite tačne odgovore:

- a) prinos i rizik od investiranja su obrnuto proporcionalni,
- b) rizik tržišta se ne može eliminisati,
- c) standardna devijacija je mjera rizičnosti ulaganja,
- d) bezrizična stopa prinosa zavisi od procijenjene diskontne stope.

Rješenja zadataka  
iz Finansijskih tržišta



## Poglavlje 1

### FINANSIJSKA TRŽIŠTA

1. c), d).
2. 4. a) i d).
3. b).
- 4.

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Saša	800	1,48	1,46	200	Marko
Petar	300	1,47	1,47	500	Ivan
Nikola	500	1,46	1,48	200	Bojana

<i>Cijena</i>	<i>Potencijalno</i>		<i>Ostvarivo</i>	<i>Ostatak</i>	
	<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>		<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>
1,46	1600	200	200	1400	
1,47	1100	700	700	400	
1,48	800	900	800		100

*Odgovor:* Posao će se sklopiti po cijeni od 1,48 KM. To je cijena pri kojoj će se ostvariti najveći količinski obim prometa uz najmanji ostatak od 100 akcija.

5. a).
6. Najbolja kupovna cijena je 1,60 KM, najbolja prodajna cijena je 1,29 KM. Razlika između ove dvije cijene se naziva raspon (*spread*) cijene.
7. Tržište novca (*kratkoročno*) i tržište kapitala (*dugoročno*).

8. Tržišna kapitalizacija =  $36.393.871 * 0,196 = 7.133.198,72$  KM

9.

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Jovana	200	1,20	0,97	400	Slaviša
Milan	200	1,10	0,98	200	Zorica
Ivana	200	1,00	1,00	50	Darko
Nikola	50	0,98	1,10	50	Dragana

<i>Cijena</i>	<i>Potencijalno</i>		<i>Ostvareno</i>	<i>Ostatak</i>	
	<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>		<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>
0,97	650	400	400	250	
0,98	650	600	600	50	
1,00	600	650	600		50
1,10	400	700	400		300
1,20	200	700	200		500

*Odgovor:* Posao će se sklopiti po cijeni od 0,99 KM  $((1+0,98)/2)$  Naime, najveći količinski obim prometa uz najmanji ostatak od 50 akcija je moguće ostvariti uz dvije cijene: 1,00 KM i 0,98 KM. U ovom slučaju računamo prosječnu cijenu i to je cijena po kojoj će se sklopiti posao.

70

10. b).

11. a), c) i d).

12. Rješenje: 2,00 KM

Pregled stanja na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Zoran	150	2,02	1,98	100	Adrijana
Jovan	100	2,01	1,99	150	Slavica

Moguće cijene:

<i>Cijena</i>	<i>Potencijalno</i>		<i>Ostvareno</i>	<i>Ostatak</i>	
	<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>		<i>Kupovina</i>	<i>Prodaja</i>
2,02	150	250	150		100
2,01	250	250	250		
1,99	250	250	250		
1,98	250	100	100	150	

Po cijenama 2,01 KM i 1,99 KM moguće je ostvariti najveći količinski obim trgovanja (250 akcija). Kako pri obje cijene nema ostataka (*jednaki su*), to se uzima prosječna cijena ove dvije cijene  $(2,01+1,99)/2 = 2,00$  KM.

13. b), c).

14. Rješenje: Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske; Centralni registar hartija od vrijednosti; Banjalučkoj berzi.

15. b).

16. e).

17. c).

18. b), d), e).

19. b).

20. a).

21. c).

22. c).

23. a).

24. c) i d).

25. c) i e).

26. Rješenje: 350 akcija.

1. Broker unosi prodajni nalog (*Slaviša*); 300 akcija po cijeni od 1,99 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,99	300	Slaviša

2. Broker unosi kupovni nalog (*Maja*); 150 akcija po cijeni od 2,01 KM

Kako se radi o kontinuiranom trgovanju poslovi se odmah zaključuju ukoliko je cijena iz kupovnog naloga veća ili jednaka od cijene iz prodajnog naloga, po cijeni iz naloga koji se već nalazi na tržištu.

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	150	1,99	Maja	Slaviša

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,99	150	Slaviša

3. Broker unosi prodajni nalog (*Branko*); 100 akcija po cijeni od 1,98 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,98	100	Branko
			1,99	150	Slaviša

4. Broker unosi kupovni nalog (*Bojana*); 200 akcija po cijeni od 2,02 KM

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	100	1,98	Bojana	Branko
2	100	1,99	Bojana	Slaviša

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,99	50	Slaviša

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	150	1,99	Maja	Slaviša
2	100	1,98	Bojana	Branko
3	100	1,99	Bojana	Slaviša
Ukupno	350			

## 27. Rješenje: 197,6 KM

1. Broker unosi kupovni nalog (
- Marko*
- ); 200 akcija po cijeni od 2,00 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marko	200	2,00			

2. Broker unosi prodajni nalog (
- Dragana*
- ); 250 akcija po cijeni od 2,01 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marko	200	2,00	2,01	250	Dragana

3. Broker unosi prodajni nalog (
- Milan*
- ); 100 akcija po cijeni od 1,99 KM

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	100	2,00	Marko	Milan

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marko	100	2,00	2,01	250	Dragana

4. Broker unosi kupovni nalog (
- Dijana*
- ); 200 akcija po cijeni od 2,02 KM

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
2	200	2,01	Dijana	Dragana

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marko	100	2,00	2,01	50	Dragana

Kupovina			Prodaja	
Broj posla	Količina	Cijena	Kupac	Prodavac
1	100	2,00	Marko	Milan
2	200	2,01	Dijana	Dragana
Ukupno	300			

Milan je prodao 100 akcija po cijeni od 2,00 KM. Brokerska provizija se obračunava na vrijednost sklopljenih poslova.

$$\text{Milan će dobiti} = (100 \times 2 \text{ KM}) - (100 \times 2 \text{ KM} \times \frac{1,2}{100}) = 200 - 2,4 = 197,6 \text{ KM}$$

### 28. Rješenje:

Kupovina			Prodaja		
Nalog	Količina	Cijena	Cijena	Količina	Nalog
Silvana	200	2,02	1,97	400	Darko
Dragana	200	2,01	1,98	200	Slaviša
Jovana	200	2,00	2,00	80	Ljubica
Igor	50	1,98	2,01	50	Boris

Cijena	Kupovina	Prodaja	Realizovano	Ostataka na strani kupovine	Ostatak na strani prodaje
2,02	200	730	200	0	530
2,01	400	730	400	0	330
2,00	600	680	600	0	80
1,98	650	600	600	50	0
1,97	650	400	400	250	0

*Obrazloženje:* Najveći količinski obim prometa i iznosu od 600 hartija od vrijednosti se može realizovati pri cijenama od 1,98 KM i 2,00 KM, pri čemu je količinski ostatak od 50 hartija od vrijednosti manji pri cijeni od 1,98 KM. Tako da je cijena od 1,98 cijena po kojoj će se sklopiti poslovi.

29. Rješenje: 4) a), d), i e).

30. a).

31. Rješenje: 1.633 KM

1. Broker unosi kupovni nalog (*Nemanja*); 500 akcija po cijeni od 3,00 KM

Stanje na tržištu:

Kupovina			Prodaja		
Nalog	Količina	Cijena	Cijena	Količina	Nalog
Nemanja	500	3,00			

2. Broker unosi kupovni nalog (*Davor*); 200 akcija po cijeni od 2,99 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Nemanja	500	3,00			
Davor	200	2,99			

3. Broker unosi prodajni nalog (*Nikola*); 550 akcija po cijeni od 2,99 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			2,99	550	Nikola

Kako se radi o kontinuiranom trgovanju poslovi se odmah zaključuju ukoliko je cijena iz kupovnog naloga veće ili jednaka od cijene iz prodajnog naloga, po cijeni iz naloga koji se već nalazi na tržištu. Dakle, prvi posao će se sklopiti po cijeni od 3,00 KM (500 akcija), a u drugom poslu 50 akcija će se realizovati po cijeni od 2,99 KM.

Stanje na tržištu nakon sklopljenih poslova:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Davor	150	2,99			

4. Broker unosi prodajni nalog (*Ana*); 300 akcija po cijeni od 3,01 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			3,01	300	Ana

Nakon unošenja ovog naloga na tržištu se ništa neće dogoditi jer je cijena u prodajnom nalogu viša od cijene u kupovnom nalogu (Davor).

5. Broker unosi kupovni nalog (*Brankica*); 100 akcija po cijeni od 3,02 KM

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Brankica	100	3,02			

Kako se radi o kontinuiranom trgovanju poslovi se odmah zaključuju ukoliko je cijena iz kupovnog naloga veće ili jednaka od cijene iz prodajnog naloga, po cijeni iz naloga koji se već nalazi na tržištu. Dakle, sklopice se posao između Brankice i Ane po cijeni od 3,01.

Stanje na tržištu nakon sklopljenih poslova:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Davor	150	2,99	3,01	200	Ana

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	500	3,00	Nemanja	Nikola
2	50	2,99	Davor	Nikola
3	100	3,01	Brankica	Ana
Ukupno	650			

Ukupno je protrgovano 650 akcija kompanije A.

Nikola je prodao 550 akcija (500 po cijeni od 3,00 i 50 po cijeni od 2,99).

Slijedi

$$(500 \times 3,00 \text{ KM} + 50 \times 2,99 \text{ KM}) - (500 \times 3,00 \text{ KM} + 50 \times 2,99 \text{ KM}) \times 0,01 = 1.633 \text{ KM}$$

Nikola će dobiti 1.633 KM.

32. Brokeri, c).

33. Rješenje: 945,45 KM

Stanje na tržištu 1:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	500	1,60			

Stanje na tržištu 2:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	500	1,60			
Nemanja	400	1,59			

Stanje na tržištu 3:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	150	1,60			
Nemanja	400	1,59			

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	350	1,60	Marija	Boris

Stanje na tržištu 4:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	150	1,60			
Nemanja	400	1,59			
Dragana	250	1,58			

Stanje na tržištu 5:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Dragana	250	1,58			

Zaključeni poslovi:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>	
<i>Broj posla</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>
1	150	1,60	Marija	Nevena
2	400	1,59	Nemanja	Nevena
3	50	1,58	Dragana	Nevena

Nevena je prodala akcije Telekom Srpske u vrijednosti 955 KM (240+636+79).

Brokerska provizija je 1% na iznos od 955 KM = 9,55 KM.

Nevena je dobila 945,45 KM (955-9,55).

34. b).

35. b).

36. Rješenje: 356,40 KM

Stanje na tržištu 1:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,20	800	Petar

Stanje na tržištu 2:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,10	500	Milena
			1,20	800	Petar

Stanje na tržištu 3:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Jovana	400	1,05	1,10	500	Milena
			1,20	800	Petar

Stanje na tržištu 4:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			1,10	200	Milena
Jovana	400	1,05	1,20	800	Petar

Zaključeni poslovi:

<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena u KM</i>	<i>Vrijednost u KM</i>
Boris	Milena	300	1,10	330
Ljubica	Milena	200	1,10	220
Ljubica	Petar	300	1,20	360

Petar je prodao akcije Banjalučke pivare u vrijednosti od 360 KM.

Brokerska provizija je 1% na iznos od 360 KM = 3,6 KM.

Petar je dobio 356,40 KM (360-3,6).

37. b) i e).

## 38. Rješenje: 2.109 KM

Stanje na tržištu 1:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			82	5.000	Sanja

Stanje na tržištu 2:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			80	3.000	Saša
			82	5.000	Sanja

Stanje na tržištu 3:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Boris	2000	83	80	3.000	Saša
			82	5.000	Sanja

Zaključeni poslovi:

<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena u KM</i>	<i>Vrijednost u KM</i>
Boris	Saša	2.000	80	1.600

Stanje na tržištu 4:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			80	1.000	Saša
			82	5.000	Sanja

Zaključeni poslovi:

<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena u KM</i>	<i>Vrijednost u KM</i>
Darko	Saša	1.000	80	800
Darko	Sanja	2.500	82	2.050

Stanje na tržištu 5:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			82	2.500	Sanja

Sanja je prodala 2.500 obveznica po cijeni 82 u vrijednosti od 2.050 KM

Brokerska provizija je 2% na iznos od 2.050 KM = 41 KM.

Pripadajuća kamata je 100 KM.

Sanja je dobila  $2.050 - 41 + 100 = 2.109$  KM.

39. b) i c).

40. a) i c).

41.

Stanje na tržištu 1:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Tanja	500	2,00			

Stanje na tržištu 2:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Tanja	500	2,00			
Filip	300	1,99			

Stanje na tržištu 3:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Filip	200	1,99			

Stanje na tržištu 4:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Filip	200	1,99	2,01	300	Lana

Stanje na tržištu 5:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Filip	200	1,99	2,01	200	Lana

Zaključeni poslovi:

<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena u KM</i>	<i>Vrijednost u KM</i>
Tanja	Stefan	500	2,00	1.000
Filip	Stefan	100	1,99	199
Igor	Lana	100	2,01	201

Protrgovano je 700 akcija.

Stefan je prodao 600 akcija u vrijednosti 1.199 KM.

Brokerska provizija je 1% na iznos od 1.199 KM = 11,99 KM.

Stefan je dobio 1.187,01 KM.

42. Broker unosi kupovni nalog (*Stefan*); 500 akcija po cijeni od 4,00 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Stefan	500	4,00			

Broker unosi kupovni nalog (*Davor*); 200 akcija po cijeni od 3,99 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Stefan	500	4,00			
Davor	200	3,99			

Broker unosi prodajni nalog (*Nikola*); 550 akcija po cijeni od 3,99 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			3,99	550	Nikola

Kako se radi o kontinuiranom trgovanju poslovi se odmah zaključuju ukoliko je cijena iz kupovnog naloga veća ili jednaka od cijene iz prodajnog naloga, po cijeni iz naloga koji se već nalazi na tržištu. Dakle, prvi posao će se sklopiti

po cijeni od 4,00 KM (500 akcija), a u drugom poslu 50 akcija će se realizovati po cijeni od 3,99 KM

Stanje na tržištu nakon sklopljenih poslova:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Davor	150	3,99			

Broker unosi prodajni nalog (*Jelena*); 300 akcija po cijeni od 4,01 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
			4,01	300	Jelena

Nakon unošenja ovog naloga na tržištu se ništa neće dogoditi jer je cijena u prodajnom nalogu viša od cijene u kupovnom nalogu (Davor).

Broker unosi prodajni nalog (*Biljana*); 100 akcija po cijeni od 4,02 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Biljana	100	4,02			

Kako se radi o kontinuiranom trgovanju poslovi se odmah zaključuju ukoliko je cijena iz kupovnog naloga veća ili jednaka od cijene iz prodajnog naloga, po cijeni iz naloga koji se već nalazi na tržištu. Dakle, sklopiće se posao između Biljane i Jelene po cijeni od 4,01.

Stanje na tržištu nakon sklopljenih poslova:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Davor	150	3,99	4,01	200	Jelena

Zaključeni poslovi:

<i>Br. posla</i>	<i>Kupac</i>	<i>Prodavac</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena u KM</i>
1.	Stefan	Nikola	500	4,00
2.	Davor	Nikola	50	3,99
3.	Biljana	Jelena	100	4,01

Ukupno je protrgovano 650 akcija kompanije A.

Nikola je prodao 550 akcija (500 po cijeni od 4,00 i 50 po cijeni od 3,99).

Sljedeći  $(500 \times 4,00 + 50 \times 3,99) - (500 \times 4,00 + 50 \times 3,99) \times 0,01 = 2.177,51 \text{ KM}$  će dobiti Nikola.

43. a) i b).

44. a).

45. a) i c).

46. c), e) i f).

47. a).

48. Rješenje: tržišni ili sistemski rizik, sektorski rizik i rizik kompanije.

49. Na tržištu je kupovni nalog (*Marija*); 500 akcija po cijeni od 0,60 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	500	0,60			

Broker unosi kupovni nalog (*Nemanja*); 400 akcija po cijeni od 0,59 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	500	0,60			
Nemanja	400	0,59			

Broker unosi prodajni nalog (*Boris*); 350 akcija po cijeni od 0,59 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	500	0,60	0,59	350	Boris
Nemanja	400	0,59			

Nakon unosa Borisovog naloga zaključuju se sljedeći poslovi:

<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Vrijednost</i>
350	0,60	210 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	150	0,60			
Nemanja	400	0,59			

Broker unosi kupovni nalog (*Dragana*); 250 akcija po cijeni od 0,58 KM

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	150	0,60			
Nemanja	400	0,59			
Dragana	250	0,58			

Broker unosi prodajni nalog (*Nevena*); 600 akcija po cijeni od 0,58 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Marija	150	0,60	0,58	600	Nevena
Nemanja	400	0,59			
Dragana	250	0,58			

Nakon unosa Neveninog naloga zaključuju se sljedeći poslovi:

<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Vrijednost</i>
150	0,60	90 KM
400	0,59	236 KM
50	0,58	29 KM

Stanje na tržištu:

<i>Kupovina</i>			<i>Prodaja</i>		
<i>Nalog</i>	<i>Količina</i>	<i>Cijena</i>	<i>Cijena</i>	<i>Količina</i>	<i>Nalog</i>
Dragana	200	0,58			

Vrijednost prodaje koju je Nevena ostvarila  $90 + 236 + 29 = 355$  KM

Nakon plaćanja provizije brokeru neveni preostaje  $355 - 355 \cdot 0,01 = 351,45$  KM.

50. b).

51. a), b), e) i f).

***Poglavlje 2***  
**UČESNICI NA TRŽIŠTU KAPITALA**

1. a), c) i d).
2. a), c) i d).
- 3.

<i>Vlastita sredstva</i>	<i>Pozajmljena sredstva</i>
Emisija akcija	Emisija obveznica
Zadržana zarada	Kredit komercijalne banke
Udjeli osnivača preduzeća	
Zakonske i statutarne rezerve	

4. a) i d).
5. a) i d).
6. Prospekt.
7. U aktivi bilansa stanja je došlo do povećanja gotovine za 24.000 KM. U pasivi je došlo do povećanja akcijskog kapitala za 20.000 KM i emisione premije za 4.000 KM, zbog prodaje akcija po višoj cijeni od nominalne.
8. b) i d).  
  

U tekućoj godini preduzeće ima lošu finansijsku stabilnost, jer je dugoročna imovina veća od kapitala i dugoročnih obaveza. U tekućoj godini finansijska stabilnost se pogoršala u odnosu na prethodnu godinu, jer je odnos dugoročne imovine i kapitala i dugoročnih obaveza veći nego u prethodnoj godini.
9. a), c) i d).
10. Inicijalna javna ponuda.
11. a), c) i d).
12. Ulog će narasti za 338,23 KM.

<i>Godina</i>	<i>Početno stanje</i>	<i>Ulog</i>	<i>Ukupno</i>	<i>Kamata</i>	<i>Krajnje stanje</i>
1		1.000	1.000	60	1060
2	1.060		1.060	63,60	1.123,60
3	1.123,60		1.123,60	67,42	1.191,02
4	1.191,02		1.191,02	71,46	1.262,48
5	1.262,48		1.262,48	75,75	1.338,23
Ukupno		1.000		338,23	

13. b).

$$14. (15.000 \times 2,5 + 10.000 \times 3,8 + 600.000 \times 5,8 + 100.000 \times 0,5 + 200.000 \times 0,39) = 3.683.500 \text{ KM}$$

15. a) i e).

16. b).

17. 2.) a, b, c i d.

$$18. \left( \sqrt[3]{\frac{1,75 + 0,5}{1,5}} - 1 \right) \times 100 = 14,47\%$$

19. d).

20. a).

21. b) i c).

22. a).

23. c).

24. b).

25. b) i c).

26. a).

27. a) i c).

28. b) i c).

29. d).

30. a).

31. a).

32. b) i c).

33. a) i b).

34.

2 akcionarska društva (proizvodni sektor)	Mira a.d. Prijedor	SHP Celeks a.d. Banja Luka
2 akcionarska društva (uslužni sektor)	Hotel Bosna a.d. Banja Luka	Palas a.d. Banja Luka
2 akcionarska društva iz elektroenergetskog sektora	Elektrokrajina a.d. Banja Luka	Elektro-Bijeljina a.d. Bijeljina
2 zatvorena investiciona fonda	ZIF Cepter fond a.d. Banja Luka	ZIF Kristal invest fond a.d. Banja Luka
2 obveznice	RS-izmirenje ratne štete	RS-stara devizna štednja

35. a) i d).

36. a).

37. a).

38. b).

39. a).

40. b) loša

$677.513 + 12.965.818 = 13.643.331 < 35.904.542$ , dugoročno vezana sredstva premašuju kapital i dugoročne obaveze.

41. a).

42. b) i c).

43. Rješenje: Boksit ima manji P/E ratio.

Boksit: P/E = 8,11

Mira: P/E = 12,61

44. b) i d).

45. c).

46.

3 proizvodna akcionarska društva	Vitinka a.d. Kozluk Banjalučka pivara a.d. Banja Luka Destilacija a.d. Teslić
3 uslužna akcionarska društva	Čistoća a.d. Vodovod a.d. Telekom a.d.
2 obveznice	ratne štete stare devizne štednje

47. Odgovor: Stopa povrata na aktivu = neto dobit / aktiva.

Aktiva = ?

$$\text{Aktiva} = \text{Pasiva} = \text{Kapital} + \text{Obaveze} = \\ 491.383.755 + 146.933.266 + 59.199.703 + 7.246.672 + 20.835.997 + \\ 134.006.652 = 859.606.045$$

$$\text{Prinos na aktivu} = 86.495.400 / 859.606.045 = 0,1006 \times 100 = 10\%$$

Potrebno je deset godina da se vrati uložena imovina s obzirom da je stopa povrata na imovinu 10%.

48. b) i c).

49. Povrat na aktivu je 25%, odnosno za 4 godine.

50.

Proizvodno akcionarsko društvo	Uslužno akcionarsko društvo	Investicioni fond	Banka
Mira a.d. Prijedor	Elektrokrajina a.d. Banja Luka	Kristal fond a.d.	NIb banka a.d.
Alpro a.d. Vlasenica	Telekom a.d. Banja Luka	Zepter fond a.d.	Komercijalna banka a.d.
Banjalučka pivara a.d.	Vodovod a.d. Banja Luka	Polara Invest fond a.d.	Nova banka a.d.

51. b).

52. 16,30 KM.

53.  $1.519.064 / 33.600.117 = 0,0452099 \times 4800 = 217$  akcija

54. a), d) i g).

55. a), b) i d).

56.  $2.697.559 - 2.487.559 = 210.000$   
 $210.000 / 500.000 = 0,42$   
 P/E za kompaniju A =  $1,85 / 0,42 = 4,40$

$58.327.554 - 55.897.554 = 2.430.000$   
 $2.430.000 / 1.350.000 = 1,8$   
 P/E za kompaniju B =  $14,30 / 1,80 = 7,94$

Odgovor: kupiće akcije kompanije A.

57. Prospekt.

*Poglavlje 3*  
**FINANSIJSKI INSTRUMENTI**

1. c).
2. c).
3. Prilikom raspodjele neto dobitka dividenda se prvo isplaćuje vlasnicima *pri-  
oritenih* akcija.
4. 3) b i c.
5. Zarada po jednoj akciji u 2010. godini je 0,0059, a u 2011. je 0,0032. Knji-  
vodstvena vrijednost po akciji iznosi 1,05.
6.  
2009. godina  
Nabavna vrijednost  $300 \times 1,5 = 450$   
  
2010. godina  
Prihod od dividende:  $300 \times (20.000 / 1.000.000) = 6 \text{ KM}$   
  
2011. godina  
Prihod od prodaje:  $300 \times 1,8 = 540$   
Zarada :  $540 + 6 - 450 = 96 \text{ KM}$
7. b).
8. b).
9. b).
10. c) i d).
11. Ukoliko je preduzeće emitovalo 10.000 obveznica nominalne vrijednosti  
100 KM, u aktivi bilansa stanja će doći do povećanja gotovine, a u pasivi do  
povećanja obaveza za 1.000.000 KM.
12. c).
13. a).

14.

Kupon	Datum dospijeca	Kamata	Glavnica	Kamata + glavnica
1.	1.7.2012.	4		4
2.	1.1.2013.	4		4
3.	1.7.2013.	4		4
4.	1.1.2014.	4	100	104

$$\text{Cijena obveznice} = \frac{4}{(1 + 0,045)^1} + \frac{4}{(1 + 0,045)^2} + \frac{4}{(1 + 0,045)^3} + \frac{4}{(1 + 0,045)^4} + \frac{100}{(1 + 0,045)^4}$$

15. Ukupan trošak = prljava cijena + brokerska provizija

Prljava cijena = čista cijena + pripadajuća kamata za 28 dana

Čista cijena =  $0,92 \times 1.000 \times 100$  obveznica = 92.000 KM

Brokerska provizija =  $92.000 \times 0,001 = 92$  KM

Kamata na godišnjem nivou =  $0,08 \times 1.000 = 80$  KM

Pripadajuća kamata po obveznici =  $80 \times 28 / 365 = 6,137$  KM

Pripadajuća kamata za 100 obveznica =  $6,137 \times 100 = 613,7$  KM

Ukupan trošak =  $92.000 + 613,7 + 92 = 92.705,70$  KM

90

16. c).

17. a).

18. c) i f).

$$19. \text{ Cijena ob.} = \frac{5}{(1 + 0,06)^{0,5}} + \frac{5}{(1 + 0,06)^1} + \frac{5}{(1 + 0,06)^{1,5}} + \frac{5}{(1 + 0,06)^2} + \frac{5}{(1 + 0,06)^{2,5}} + \frac{5}{(1 + 0,06)^3} + \frac{100}{(1 + 0,06)^3}$$

20. a) i e).

21. d).

22. Novčani tok jedne obveznice:

Broj kupona	Datum dospijeca	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata (glavnica + kamata)
0	31.12.2011.	100,00			
1	30.06.2012.	75,00	25,00	3,00	28,00
2	31.12.2012.	50,00	25,00	2,25	27,25
3	30.06.2013.	25,00	25,00	1,50	26,50
4	31.12.2013.	0,00	25,00	0,75	25,75
Ukupno			100	7,5	107,5

23. c) i e).

$$24. \text{ Tekući prinos} = \frac{\text{kamata}}{\text{tržišna cijena}} = \frac{2.500 \times 0,07}{2.500 \times 0,92} \times 100 = 7,60\%$$

Ako se tržišna cijena poveća za 5% (odnosno, ako iznosi 96,6), doćiće do smanjenja tekućeg prinosa i on će iznositi 7,25%.

25. Cijena ovih akcija sada iznosi 6,59 KM.

26.

Broj kupona	Datum dospijeca	Kamata	Isplata glavnice	Ostatak glavnice
0	31.5.2012.	0,00	0,00	1,00
1	31.5.2013.	0,10	0,20	0,80
2	31.5.2014.	0,08	0,20	0,60
3	31.5.2015.	0,06	0,20	0,40
4	31.5.2016.	0,04	0,20	0,20
5	31.5.2017.	0,02	0,20	0,00

$$\text{Cijena obveznice} = \frac{(0,10 + 0,20)}{(1 + 0,05)} + \frac{(0,08 + 0,20)}{(1 + 0,05)^2} + \frac{(0,06 + 0,20)}{(1 + 0,05)^3} + \frac{(0,04 + 0,20)}{(1 + 0,05)^4} + \frac{(0,02 + 0,20)}{(1 + 0,05)^5}$$

27. a).

28. d).

$$29. \text{ Stopa prinosa} = \frac{(920 - 900) + 30}{900} \times 100 = 5,56 \%$$

30. b).

$$31. \text{ Tekući prinos} = \frac{\text{kamata}}{\text{tržišna cijena}} \rightarrow \text{tržišna cijena} = \frac{\text{kamata}}{\text{tekući prinos}}$$

$$= \frac{95 \text{ KM}}{0,10} = 950 \text{ KM}$$

32. Datum emitovanja: 01.01.2012.

Rok dospijeca: 5 godina

Nominalna kamatna stopa: 6%

Iznos glavnice: 100 KM

Vrsta obveznice (kuponska, diskontna, anuitetna): anuitetna

Periodika plaćanja (godišnja, polugodišnja, kvartalna, mjesečna)

polugodišnja

33. Ukupan trošak: prljava cijena + brokerska provizija  
 Prljava cijena: čista cijena + pripadajuća kamata za 219 dana (posljednja isplata kamate je bila 30. juna prethodne godine)  
 Čista cijena:  $85 \times 1.000 = 85.000$  KM  
 Brokerska provizija:  $85.000 \times 0,0030 = 255$  KM  
 Pripadajuća kamata po obveznici:  $0,06 \times 100 \times 219 / 365 = 3,6$  KM  
 Pripadajuća kamata za 1.000 obveznica =  $3,6 \times 1.000 = 3.600$  KM  
  
 Ukupan trošak:  $85.000 + 255 + 3.600 = 88.855$  KM
34. Prospekt, Komisija za hartije od vrijednosti RS.
35. Osnovni kapital:  $70.863.294 \times 1,00$  KM = 70.863.294 KM  
 Tržišna kapitalizacija:  $70.863.294 \times 0,72$  KM = 51.021.571,68 KM
36. 1.  $0,12 \times 3.200 = 384$  KM  
 2.  $12.500 \times 1,05 \times 0,10 = 1.312,5$  KM  
 3.  $(42.000 \times 5 + 42.000) \times 3,5 = 882.000$  KM  
  
 Fond raspoláže sa  $384 + 1.312,5 + 882.000 = 883.696,5$  KM
37. Iznos dividende =  $1.519.064 / 33.600.177 \times 7.500 = 339$  akcija.
38.  $(93 \times 1.000 - 90 \times 1.000) \times 0,10 = 300$  KM
39. Bv uloga =  $10.000 \times (1 + \frac{0,07}{4})^{1 \times 4} = 10.000 \times 1,072 = 10.718,59$   
 BV obveznice =  $10.000 \times (1 + 0,0715) = 10.000 \times 1,0715 = 10.715$   
  
 Više ćemo zaraditi ulaganjem u banku jer isti iznos ulaganja donosi veći pri-  
 nos od 10.720 KM.
40. a) i g).
41. Broj akcija:  $(900.000 - 200.000 + 500.000 - 100.000) \times 0,025 = 27.500$   
  
 Akcijski kapital preduzeća iznosi 770.000 KM.  
 1.  $900.000 \times 1 - 200.000 \times 1 = 700.000$  KM  
 2.  $700.000 \times 0,5 = 350.000$  KM  
 3.  $350.000 + 500.000 \times 0,5 = 600.000$  KM  
 4.  $1.200.000$  akcija -  $100.000 = 1.100.000 \times 0,7 = 770.000$  KM
42. b) i e).
43.  $(\sqrt[3]{\frac{1,76 + 0,15 + 0,10}{1,24}} - 1) \times 100 = 17,47\%$

44. 5. d) i f).

45. c).

46. c) i d).

47. c) i d).

48.

Broj kupona	Datum dospijea	Isplata glavnice (KM)	Vrijednost kupona (KM)	Ukupna (glavnica + kupon)
1.	30.01.2013.		4	4
2.	30.04.2013.		4	4
3.	30.07.2013.		4	4
4.	30.10.2013.		4	4
5.	30.01.2014.		4	4
6.	30.04.2014.		4	4
7.	30.07.2014.		4	4
8.	30.10.2014.	200	4	204
Ukupno		200	32	232

Datum emitovanja 30.10.2012.

Rok dospijea 2 godine ( ili 30.10.2014.)

Nominalna kamatna stopa 8%

Iznos glavnice 200 KM

Vrsta obveznice (kuponska, diskontna, anuitetna) kuponska

Periodika plaćanja (godišnja, polugodišnja, kvartalna, mjesečna) kvartalna

49. 1 d, 2 c, 3 a, 4 b, 5 e.

50. Kapitalna dobit =  $\frac{300}{0,10} = 3.000$  KM

Uloženo = 1.000 x 2 KM = 2.000 KM

Kapitalna dobit = X - 2.000 KM slijedi da je za prodaju akcija dobio 5.000 KM

Dakle, akciju je prodao po 5 KM ( $\frac{5.000 \text{ KM}}{1.000 \text{ akcija}}$ ).

Ukupan prinos = kapitalna dobit + dividenda =  $3.000 + \frac{20}{0,10} = 3.200$  KM.

51. c) i d).

52. c) i e).

53. a) i d).

54. d).

55.  $EPS = 50 = \text{neto dobit} / \text{broj akcija}$   
 Dividenda =  $0,4 \times \text{neto dobitak} = 25.000$   
 Neto dobit je =  $25.000 \times 100 / 40 = 62.500 \text{ KM}$   
 Broj akcija =  $62.500 / 50 = 1.250 \text{ akcija}$   
 Tržišna kapitalizacija =  $1.250 \times 6,20 \text{ KM} = 7.750 \text{ KM}$

56.

Akcije	Obveznice
pravo na dio dobiti	prioritet u stečajnom postupku
pristup finansijskim izvještajima kompanije	isplata nominalne vrijednosti o roku dopijeca
pravo preče kupovine	
pravo glasa	

57.

Broj kupona	Datum dospijeca	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata
0	01.06.2011.	1,00			
1	01.06.2012.	0,80	0,20	0,05	0,25
2	01.06.2013.	0,60	0,20	0,04	0,24
3	01.06.2014.	0,40	0,20	0,03	0,23
4	01.06.2015.	0,20	0,20	0,02	0,22
5	01.06.2016.	0	0,20	0,01	0,21
Ukupno			1	0,15	1,15

$$\text{Cijena obveznice} = \frac{0,25}{(1 + 0,08)^1} + \frac{0,24}{(1 + 0,08)^2} + \frac{0,23}{(1 + 0,08)^3} + \frac{0,22}{(1 + 0,08)^4} + \frac{0,21}{(1 + 0,08)^5}$$

94

$$58. \left( \sqrt[2]{\frac{1,80 + 0,12}{1,20}} - 1 \right) \times 100 = 26,49\%$$

59. 1) Tržišna kapitalizacija = broj akcija x tržišna cijena =  $491.383,755 \times 1,60 = 786.214.008 \text{ KM}$

2) Knjigovodstvena vrijednost =  $\frac{\text{kapital}}{\text{broj akcija}} = \frac{692.526.187}{491.383.755} = 1,4093 \text{ KM}$

3) P/E racio =  $\frac{\text{tržišna cijena}}{\text{dobit po akciji}} = \frac{\text{tržišna cijena}}{(\text{neto dobitak} / \text{broj akcija})}$

$$= \frac{1,60}{(100.296.487 / 491.383.755)} = 7,8389$$

60. Cijena obveznice =  $\frac{40}{(1 + 0,06)^1} + \frac{40}{(1 + 0,06)^2} + \frac{40}{(1 + 0,06)^3} + \frac{40}{(1 + 0,06)^4} = 930,76$

61.  $0,3 = \left( \frac{400}{1000 + 0,11} \right) * X$  slijedi da je  $X = 0,51 / 0,3 = 1,70$

62. a) i d).

63. a).

64.  $470 / 250.000 = 0,00188$   
 $500.000 \times 0,00188 = 940$  ;  $940 + 470 = 1.410$   
 $140 / 750.000 = 0,00188$   
 $450.000 \times 0,00188 = 846$  ;  $1.410 + 846 = 2.256$   
 $2.256 \times 1,5 - 470 \times 1,00 = 2.914$  KM

Priznaju se dva rješenja:

2.914 KM kapitalne dobiti, a priznaje se i rješenje gdje se ne oduzima 470 akcija po nominali jer nisu kupljene već dobijene u procesu privatizacije.

65.

Broj kupona	Datum dospijeća	Isplata glavnice (KM)	Preostala glavnica (KM)	Vrijednost kupona (KM)	Ukupna (glavnica + kupon)
0	01.09.2013.	-	80	-	-
1.	01.03.2014.	20	60	2,00	22,00
2.	01.09.2014.	20	40	1,50	21,50
3.	01.03.2015.	20	20	1,00	21,00
4.	01.09.2015.	20	0	0,50	20,50
Ukupno		80		5	85

95

66. 20 vaučera x 2 = 40 akcija

Vrijednost prodaje akcija fonda Invest =  $40 \times 4,5 = 180$  KM

Vrijednost prodaje fonda Prima =  $40 \times (64.000.000 / 8.000.000) = 320$  KM

Prodajom akcija fonda Invest ćemo dobiti 140 KM manje nego što je vrijednost udjela fonda Prima.

67.

Broj kupona	Datum dospijeća	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata
0	30.04.2012.	1,00			
1	30.04.2013.	0,80	0,20	0,060	0,260
2	30.04.2014.	0,60	0,20	0,048	0,248
3	30.04.2015.	0,40	0,20	0,036	0,236
4	30.04.2016.	0,20	0,20	0,024	0,224
5	30.04.2017.	0,00	0,20	0,012	0,212
Ukupno			1	0,18	1,18

$$\text{Cijena obveznice} = \frac{0,26}{(1 + 0,05)^1} + \frac{0,248}{(1 + 0,05)^2} + \frac{0,236}{(1 + 0,05)^3} + \frac{0,224}{(1 + 0,05)^4} + \frac{0,212}{(1 + 0,05)^5}$$

68. a).

69. Kapitalna dobit =  $200 / 0,10 = 2.000$  KM  
 Uloženo =  $2.000$  akcija x  $4$  KM =  $8.000$  KM  
 Kapitalna dobit =  $X - 8.000$ , slijedi da je prodajom akcija dobio  $10.000$  KM.  
 $10.000 / 2.000$  akcija =  $5$  KM - cijena po kojoj ih je prodao.  
 Ukupan prinos =  $2.000 + 10 / 0,10 = 2.100$  KM

70. d) i e).

71.  $5.243,75$  KM

72.

Broj kupona	Datum dospijeća	Ostatak glavnice	Isplata glavnice	Isplata kamate	Ukupna isplata
0	30.04.2012.	1,00			
1	30.04.2013.	0,80	0,20	0,05	0,25
2	30.04.2014.	0,60	0,20	0,04	0,24
3	30.04.2015.	0,40	0,20	0,03	0,23
4	30.04.2016.	0,20	0,20	0,02	0,22
5	30.04.2017.	0,00	0,20	0,01	0,21

96

$$\text{Cijena obveznice} = \frac{0,25}{(1 + 0,07)^1} + \frac{0,24}{(1 + 0,07)^2} + \frac{0,23}{(1 + 0,07)^3} + \frac{0,22}{(1 + 0,07)^4} + \frac{0,21}{(1 + 0,07)^5}$$

73. 4. a) i c).

74. a) i c).

75. a), d) i f).

76. a).

77. EPS =  $40$  KM po akciji  
 Neto dobit =  $9.000 / 0,15 = 60.000$  KM  
 Cijena =  $480$  KM  
 Broj akcija =  $60.000 / 40 = 1.500$   
 TK =  $1.500 \times 480 = 720.000$  KM

78.

Godina	2015.	2016.	2017.
Prihod	500.000	520.000	540.800
Rashod	220.000	226.000	233.398
Dobit	280.000	293.400	307.402

Vrijednost preduzeća je 702.699,36 KM.

$$\text{Dobije se: } \frac{28.000}{1,12} + \frac{293.400}{(1,12)^2} + \frac{307.402}{(1,12)^3}$$

Zarada po akciji u 2018. godini  $307.402 / 2.200.000 = 0,14$  KM.

79. a) i b).

80. 2. a), e) i f).

81. 1 b, 2 d, 3 a, 4 c, 5 e.

82. b), d) i e).

$$83. \text{ Cijena obveznice} = \frac{2}{(1+0,05)^{0,25}} + \frac{2}{(1+0,05)^{0,5}} + \frac{2}{(1+0,05)^{0,75}} + \frac{2}{(1+0,05)^1} + \frac{2}{(1+0,05)^{1,25}} + \frac{2}{(1+0,05)^{1,50}} + \frac{2}{(1+0,05)^{1,75}} + \frac{2}{(1+0,05)^2} + \frac{100}{(1+0,05)^2}$$

84. c).

85. 1 c, 2 d, 3 a, 4 b i 5 e.

86. b).

87. Pravo preče kupovine.

88. 2. a), d) i e).

### Poglavlje 4

## OSNOVE INVESTIRANJA

1. Nominalna stopa prinosa =  $\frac{1.050 - 1.000 + 100}{1.000} \times 100 = 15\%$

Fišerova formula glasi:

$$(1 + \text{nominalna stopa prinosa}) = (1 + \text{realna stopa prinosa}) \times (1 + \text{stopa inflacije})$$

$$\text{Realna stopa prinosa} = (1,15 / 1,09) - 1 = 0,055 \text{ ili } 5,5\%$$

2. b) i d).

3. c) i d).

4. A, C, D, B.

Investicije (1)	Očekivani prinos (%) (2)	Standardna devijacija (3)	Relativna mjera rizika (koeficijent varijacije) (3)/(2)	Rang
A	20	14,5	0,725	1
B	15	17	1,133	4
C	35	27,5	0,786	2
D	22	19	0,864	3

5. b).

6. c) i d).

7. B, A, D, C.

Preduzeće	Broj akcija = Neto dobit / EPS	Dividenda po 1 akciji = uk.dividenda/ br.akcija	Dividendna stopa= dividenda po 1 akciji/ tržišna cijena	Rang
A	1.500.000	1,00	7,87%	2.
B	2.700.000	1,20	8,76%	1.
C	5.500.000	0,20	3,87%	4.
D	110.000	1,00	6,33%	3.

8. a) i d).

9. Dvije osnovne strategije investiranja u hartije od vrijednosti su aktivna i pasivna strategija.

10. 4. b), c) i d).

11. a).

12. a).

13.  $1.000.000 \times (1+0,08)^3 = 1.259.712$  KM

Ukupan prinos koji će dobiti investitor iznosi 259.712 KM.

14. c) i d).

15.

Stanje privrede	Vjerovatnoća	Mogući prinos	
		Akcija A	Akcija B
Uzlet	0,3	30	80
Normalno	0,4	20	20
Recesija	0,3	10	-40
Ukupno	1	$(30 \cdot 0,3) + (20 \cdot 0,4) + (10 \cdot 0,3) = 20$	$(80 \cdot 0,3) + (20 \cdot 0,4) - (40 \cdot 0,3) = 20$

16. c).

17. a).

18. 4. a), b), c) i d).

19. a).

20. Veći.

21. a) i b).

22. a) i d).

23. c).

24. A, D i B.

Investicije (1)	Očekivani prinos (%) (2)	Standardna devijacija (3)	Relativna mjera rizika (koeficijent varijacije) (3)/(2)
A	7	0	0
B	9	2	0,222
C	12	3,5	0,292
D	10	1,5	0,150
E	15	4	0,267

Optimalan portfelj u svom sastavu će imati sljedeće hartije od vrijednosti: A, D i B, jer su to hartije koje imaju najniži koeficijent varijacije, relativnu mjeru rizika. Izborom ovih hartija investitor smanjuje rizičnost svojih ulaganja.

25. d), e) i f).

26. Dividenda u 2013. godini =  $(200.000 - 150.000) \times 0,5 = 25.000$   
 Dividenda u 2014. godini =  $(300.000 - 200.000) \times 0,7 = 70.000$   
 Dividenda u 2015. godini =  $(400.000 - 300.000) \times 0,6 = 60.000$   
 Dividenda u 2016. godini =  $(250.000 - 150.000) \times 0,5 = 50.000$   
 Dividenda u 2017. godini =  $(350.000 - 150.000) \times 0,4 = 80.000$   
 Dividenda u 2018. godini =  $(280.000 - 180.000) \times 0,5 = 50.000$   
 Dividenda u 2019. godini =  $(500.000 - 300.000) \times 0,5 = 100.000$

$$\text{Sadašnja vrijednost} = \frac{25.000}{(1 + 0,08)^1} + \frac{70.000}{(1 + 0,08)^2} + \frac{60.000}{(1 + 0,08)^3} + \frac{50.000}{(1 + 0,08)^4} + \frac{80.000}{(1 + 0,08)^5} + \frac{50.000}{(1 + 0,08)^6} + \frac{100.000}{(1 + 0,08)^7}$$

27.  $(\sqrt[3]{\frac{9.400 + 1.500}{9.100}} - 1) \times 100$

28. Koeficijent varijacije hartije A:  $7 / 12 = 0,583$   
 Koeficijent varijacije hartije B:  $14 / 20 = 0,7$   
 Koeficijent varijacije hartije C:  $25 / 24 = 1,042$   
 Koeficijent varijacije hartije D:  $22 / 19 = 1,16$   
 Koeficijent varijacije hartije E:  $8 / 19 = 0,80$

Rang: D, C, E, B, A.

29.

Hartija A	Mogući prinos %	Vjerovatnoća	Očekivani prinos %	Odstupanje od očekivanog prinosa	Kvadrat odstupanja	Varijansa
Recesija	5	0,6	3	-2,8	7,84	4,7
Ekspanzija	12	0,4	4,8	4,2	17,64	7,1
Ukupno		1	7,8			11,8

$$\text{Standardna devijacija hartije A} = \sqrt{11,8} = 3,43$$

S obzirom da investitor ima manju toleranciju rizika, izabraće manje rizičnu hartiju od vrijednosti, tj. HOV koja ima manju standardnu devijaciju. Dakle, to je hartija A.

30. 1 b, 2 d, 3 a, 4 c.

31. b), c), d) i e).

32. a).

33. Cijena obveznice je  $0,63 \times 0,80 = 0,504$  odnosno 50,4%  
 Novac dobijen od prodaje =  $(5.000 \times 0,504) - (5.000 \times 0,504) \times 0,005 + 15 = 2.520 - 12,6 + 15 = 2.522,4$  KM.

34. b), d) i e).

35.

TRZN-R-A	Mogući prinos	Vjerovatnoća ostvarenja	Očekivani prinos	Odstupanje od očekivanog prinos	Kvadrat odstupanja	Varijansa
Ekspanzivno	40	0,1	4	11	121	12,1
Normalno	30	0,7	21	1	1	0,7
Recesija	20	0,2	4	-9	81	16,2
Ukupno		1	29			29

$$\text{Standardna devijacija} = \sqrt{0,0029} = 0,0539 = 5,39\%$$

$$\text{Koeficijent varijacije za (TRZN-R-A)} = 5,39 / 29 = 0,1859$$

$$\text{Koeficijent varijacije za (TLKM-R-A)} = 7 / 31 = 0,2258$$

b) Akcija TLKM-R-A ima veći očekivani prinos, ali je i rizičnija od akcije TRZN-R-A.

36. b) i c).

37. 1 d, 2 f, 3 b, 4 a, 5 e, 6 c.

38.

Preduzeće	Broj akcija = neto dobit / EPS	Dividenda po 1 akciji = ukupna dividenda broj akcija	Dividendna stopa = dividenda po 1 akciji / tržišna cijena	Rang
A	10.976.868	0,17	9,77%	5
B	5.228.617	1,65	36,18%	3
C	6.149.615	1,01	42,44%	1
D	5.093.439	1,46	37,34%	2
E	5.728.239	0,99	31,73%	4

39. 1 f, 2 c, 3 e, 4 b, 5 a, 6 d.

40. 3. b) i e).

41. a) i d).

42. A, B, C.

43. c).

44. Odgovor: Fundamentalna analiza.

45. b) i c).

46. b), c), d) i g).

47. 1 d, 2 a, 3 b, 4 e, 5 c.

48. Odgovor: Berzi.

49. Odgovor: Obveznicu.

$$50.000 \times \left(1 + \frac{0,045}{4}\right)^4 = 52.288,25 \text{ KM}$$

$$50.000 \times (1 + 0,05) = 52.500 \text{ KM}$$

50. a) i d).

51. 1 b, 2 f, 3 a, 4 e, 5 c, 6 d.

52. b), d) i e).

53. 4. a), d) i e).

54. 1 d, 2 a, 3 e, 4 b, 5 c.

55. b).

56. Dividenda je 0,34 KM.

57. c) i d).

58. c).

59. Koeficijent varijacije hartije A:  $14 / 15 = 0,93$

Koeficijent varijacije hartije B:  $13 / 8 = 1,63$

Koeficijent varijacije hartije C:  $20 / 24 = 0,83$

Koeficijent varijacije hartije D:  $9 / 11 = 0,82$

Koeficijent varijacije hartije E:  $23 / 19 = 1,21$

Odgovor: D, C, A.

60. c).

61. Prvi postupak:  $14.000 \times 73\% \times 0,70 \text{ KM} = 7154 \text{ KM}$

Provizija:  $7154 \text{ KM} \times 0,50\% = 35,77 \text{ KM}$

Zarada od prodaje =  $7154 \text{ KM} + 60 \text{ KM} - 35,77 \text{ KM} = 7178,23 \text{ KM}$

62. a) i c).

63. 2015. godina

Nabavna vrijednost  $500 \times 2,50 \text{ KM} = 1.250 \text{ KM}$

2016. godina

Prihodi od dividend  $500 \times (40.000/2.000.000) = 10 \text{ KM}$

2017. godina

Prodaja  $500 \times 3,20 = 1600$

Zarada  $1.600 + 10 - 1250 = 360 \text{ KM}$

64. Prvi investitor:

$1000 \times (1 + 0,07)^4 = 1310,79$

$(1310,79 - 1000) / 1000 \times 100 = 31,08\%$

Drugi investitor:

$1000 / 1,25 = 800$  akcija

Dividenda

$800 \times 0,35 = 280$

Kapitalna dobit

$800 \times (1,33 - 1,25) = 64$

Ukupna zarada  $280 + 64 = 344$

$344 / 1000 \times 100 = 34,4\%$

65. 1 c, 2 e, 3 a, 4 b, 5 d.

66. b).

67.  $2.350.000 / 40.000.000 = 0,05875$

$P/E = 0,70/0,05875 = 11,91$  godina

Približno 12 godina.

68. a).

69. Kapitalna dobit  $= 0,80 - 0,60 = 0,20 \text{ KM}$

Prinos  $= (0,20 + 0,0116) / 0,60 = 0,3527$

Realna stopa  $= [(1,3527 / 1,025) - 1] \times 100 = 31,97\%$

70. 1. a), b), c) i f).

71. d) i f).

72. c) i d).

73. b), d) i e).

74. b) i c).

